

KONDA

Barometresi

TEMALAR

**Toplumdaki Ayıp, Günah ve Suç
Algı ve Tanımları**
Mayıs 2012

(Bu rapor abone sözleşmelerimizin gizlilik süreleri dolduktan sonra sözleşmelerdeki ilgili maddelerin KONDA'ya verdiği haklar uyarınca yayınlanmıştır.)

KONDA

ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

İÇİNDEKİLER

1. YÖNETİCİ ÖZETİ.....	3
1. AYIP/GÜNAH/SUÇ.....	6
1.1.Ahlak mı? Din mi? Hukuk mu?	6
1.2.Hangi Konular Ne Kadar Ayıp, Günah veya Suç.....	11
1.3.Din, Hukuk ve Ahlaka Bakışta Üç Boyuta Göre Analizler.....	18
1.3.1. Eğitime göre	20
1.3.2. Hane Gelirine göre.....	22
1.3.3. Yaşa göre.....	23
1.3.4. Cinsiyete göre.....	23
1.3.5. Çalışma durumuna göre.....	24
1.3.6. Dindarlığa göre.....	25
1.3.7. Hayat tarzı tercihine göre	27
1.3.8. Din/ Ahlak/ Hukuk ayrıştırmasına göre	29
1.3.9. Siyasi tercihe göre	32
1.3.10. Haber seyrettiği TV kanalı tercihine göre	33
1.3.11. Yaşadığı Yerleşim birimine göre	34
1.4.Cinsel Yönelim Özgürlüğü	35
1.4.1. Belediye başkanı adayına göre ayıp, günah ve suç algısı.....	37
1.5.Sonuçta ayıp/günah/suç üçgeni	39
2. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ.....	40
2.1.Araştırmanın Genel Tanımı	40
2.2.Örneklem.....	40
3. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI	42
3.1.Deneklerin Profili	42
3.2.Ayıp, Günah, Suç.....	47

1. YÖNETİCİ ÖZETİ

Araştırmanın Tanımı

Bu rapora esas olan araştırma, 12 – 13 Mayıs 2012 tarihlerinde, 28 ilin merkez dâhil 104 ilçesine bağlı 150 mahalle ve köyünde 2610 kişiyle hanelerinde yüz yüze görüşülerek gerçekleştirilmiştir.

KONDA Araştırma 2010 yılından beri her ay düzenli olarak BAROMETRE adı altında siyasal ve toplumsal araştırmalar serisi gerçekleştirmektedir. Her BAROMETRE araştırmasında düzenli olarak sorduğumuz standart soruların yanı sıra toplumun algı ve beklentilerini ölçmek için o ayın anketine özgü bir tema çerçevesinde sorular da sorulmaktadır. Konda Mayıs'12 Barometresi kapsamında yer alan 'Ayıp, Günah ve Suç Algı Tanımları' temasına ilişkin bu raporu abonelerimizle yaptığımız sözleşmelere uygun olarak kamuoyuyla paylaşıyoruz.

Mayıs'12 Barometresi teması: Ayıp, Suç, Günah

Bu ayki araştırmanın temasında ayıp, suç ve günah kavramları, bu üç kavram arasındaki ilişkiler ve hangi alanlarda hangi kavramın ağır bastığı ele alındı. Vergi kaçırmak, zina, evlilik dışı ilişki, toplum içinde içki içmek, gösteriş, özendirmek, ticaretle hak yemek, bir kuruma yalan söylemek ve reklamlarda abartı gibi örneklerin her birini görüşülen kişilerin ayıp, günah veya suç olarak görüp görmedikleri soruldu.

Analizler, sorulan örneklerin üç konu altında bir araya geldiklerini, **dini referanslı, gelenek referanslı** ve **sosyal kontrat temelli** olarak adlandırdığımız bu üç konuyu toplumun farklı referanslara dayanarak ayıp, günah veya suç olarak değerlendirdiklerini ortaya koydu. Üç gruba ayırıp incelediğimiz konuların, referanslarını dinden veya gelenekten aldıkları görülüyor. Dinden referans alanlarla veya gelenekten referans alanlarla bir araya gelmeyen ancak toplumun en yüksek oranda topluca kabahat olarak gördüğü konular ise sosyal kontrat konuları olarak adlandırıldı.

Dini referanslı konular:

- Toplum içinde, piknik gibi yerlerde **içki içmeyi** toplumun yüzde 70 kadarı ayıp olarak görüyor ve yüzde 80 kadarı cezalandırılması gerektiğini savunuyor. En yüksek oranda uygun görülen ceza ise, para cezası.
- İşyerine yalan söyleyip işe gitmemek gibi **bir kuruma karşı yalan**, yüzde 85'in ayıp gördüğü, yine yüzde 85'in günah bulduğu bir durum. Yine de dört kişinin biri bunun ceza gerektiren bir durum olmadığını söylüyor.
- **Evlilik dışı ilişki**, toplumun en tepkili olduğu konulardan biri: Toplumun çok büyük bir kısmı hem ayıp hem de günah olarak değerlendiriyor. Toplumun yüzde 40 kadarı bunun hapis cezasını, hatta daha ağır bir cezayı hak ettiğini düşünürken, suç olmaması gerektiğini düşünen yüzde 28'lik bir kesim de mevcut.
- Bir kişinin eşini aldatması yani **zina** yapması ise evlilik dışı ilişkiden daha büyük ayıp (yüzde 97) ve daha büyük günah (yüzde 95) olarak değerlendiriliyor. Sadece yüzde 8 suç olmaması gerektiğini belirtirken, uygun görülen ceza para cezasından ziyade hapis veya mümkün olan en ağır ceza.

Gelenek referanslı konular:

- **Vergi kaçırmak** veya kazancı az göstererek daha az vergi vermek, toplumun oldukça hassas olduğu bir konu. Çok büyük çoğunluk bunu hem ayıp hem günah görürken, esasen para cezası da olsa ceza verilmesi gereğine inanıyor. Esnaf grubunun bu konuda daha hassas oluşu dikkat çekiyor. BDP seçmenleri ise, vergi verme konusunda üç unsurda birden diğer seçmenler kadar hassas görünmüyor.
- Pahalı ve lüks araba kullanmak veya değerli mücevherlerle gezmek gibi **gösteriş** unsurlar toplumun ancak dörtte biri tarafından ayıplanıyor ancak daha yüksek oranda günah sayılıyor. Üçte bir kadar bir kesim ise bunun günahla ilgisi bulunmadığını belirtiyor.
- Sokakta meşrubat tüketmek veya çikolata içmek gibi **özendirme** unsurları da gösteriş gibi nispeten daha az tepki toplayan durumlar olsa da daha fazla ayıplanıyor.

Sosyal kontrat temelli konular:

- Trafikte sıranın önüne geçmek veya emniyet şeridini kullanmak örneği üzerinden **toplumda hak yemek** sorulduğunda, yüzde 80 oranında ayıp, buna karşılık yüzde 56 oranında günah olarak tanımlanıyor. Toplumun onda biri bunun suç teşkil etmemesi gerektiğini savunurken, her dört kişinin biri para cezasının uygun olduğunu savunuyor.
- **Reklamlarda ürün özelliklerinin abartılarak** sunulmasını beş kişiden dördü ayıplıyor ve günah buluyor. Çoğunluğa göre bu suç, para cezası ile cezalandırılmalı.
- Maldan çalarak veya sahte ürün üreterek **ticarette hak yemek**, tüm örnekler arasında en fazla ayıplanan ve zinadan sonra en fazla günah olarak değerlendirilen konu. Toplumun neredeyse tamamı cezalandırılması gerektiğine inanmakla kalmıyor, en ağır ceza veya hapis cezası verilmesi gerektiğine inanmak suretiyle suç açısından da sıranın en üstüne yerleştiriyor.

Bu üç konuya bakış, demografik özellikler arasından en çok eğitim ve dindarlık seviyesine göre değişiklik gösteriyor. Daha dindar olanlar din referanslı konularda daha hassas olmaları ve ileri yaştaki kişilerin ise hassasiyetlerinin geleneksel referanslı konularda artması dikkat çeken bulguları arasında. Sosyal kontrat konularında partiler arası bir fark olmaması kutuplaşmanın ve kamplaşmanın hakim olduğu siyasi hayatımızda ümit verici bir durum olarak göze çarpıyor.

Toplumun suç olarak nitelendirdiği durumlar, ayıp olarak nitelendirdiği durumlarla büyük oranda paralellik gösteriyor. Araştırmanın verilerine göre toplum hukuka yansıtılmak istediği, diğer bir deyişle suç olması gerektiğini düşündüğü unsurların kaynağını günah olarak tanımlanandan ve halk içinde ayıplanandan alıyor.

Aylık tema çerçevesinde sorulan ancak ayıp, suç, günah karşılaştırmasında yer almayan diğer iki konuya dair bulgular da dikkat çekici:

- Toplumun yüzde 65'i **organ bağışının günah olmadığını**, yüzde 24'ü ise günahla ilgisi bulunmayan bir konu olduğunu savunuyor. Günah olarak görenler ise yüzde 11 oranında.

- Eşcinselliğe değinen iki soru, toplumun yüzde on kadarının **cinsel yönelim özgürlüğü** ile ilgili bir derdi olmadığını gösteriyor. Suç olarak sorulduğunda, yüzde 11 “suç olmamalı” derken, yüzde 32 en ağır cezanın, yüzde 22 hapis cezasının yüzde 29 ise diğer konular için düşük oranlarda söylenmiş olan “toplum dışında tedavi” cezası verilmesi gerektiğini düşünüyor. Eşcinsel bir komşunun aşure getirmesi gibi daha insani bir örnek üzerinde sorulduğunda, her beş kişinin ikisi, hoşgörülü davranacağını ve aşureyi kabul edip yiyeceğini belirtiyor. Üç kişinin biri ise kabul etmeyeceğini belirtiyor.

1. AYIP/GÜNAH/SUÇ

Bu ayın teması olarak, insanlığın var olduğu günden beri aralarındaki ilişkiyi kurmaya çalıştığı, hangisinin diğerlerini yönlendireceği konusunda değişime uğrayan düşüncelerimiz ve endişelerimiz olan üç kavramı masaya yatırdık: Ayıp, günah, suç...

Bu üç kavramı, anket sorularına nasıl yansıttık ve insanların bu konudaki algısını nasıl ölçtük konusunu açıklamadan önce ayıp, günah ve suç ifadelerinin sözlük anlamına ve en temel olarak nasıl açıklandığına bakalım;

AYIP: *Toplumun ahlak kurallarına aykırı olan, utanılacak durum veya davranış (TDK).*

GÜNAH: *Dinî bakımdan suç sayılan iş veya davranış, vebal (TDK).*

Günah, genellikle dini bağlamda kullanılan bir terimdir. Tanrı açıkladığı standartlara ve emirlere karşı yapılan bilinçli ihmalkarlık veya inkar olarak da tanımlanabilir (wikipedia).

SUÇ: *Törelere, ahlak kurallarına aykırı davranış/ Yasalara aykırı davranış, cürüm (TDK).*

Suç, yanlış ya da zararlı olduğu için yasaklanan ve bazı durumlarda cezalandırılan davranış. Hukuki anlamda suç, bir toplumdaki hukuki kurumlar tarafından ceza veya güvenlik tedbiri yaptırımına bağlanmış fiildir (wikipedia).

Ele aldığımız üç kavram da ayrı ayrı sayısız toplumbilim araştırmasına konu olmuş unsurlar. Ancak, üç kavramın birbirini nasıl etkilediğini, birbirine karşı nasıl değişkenlik gösterdiğini anlamak için yeni bir model oluşturarak yola çıktık. Bu modele geçmeden önce, toplumun hukuk/din ve din/ahlak ikileminde kendisini nereye koyduğunu anlamaya yönelik olarak deneklere yönlendirdiğimiz üç sorunun cevaplarına göz atmak gerekiyor.

1.1. Ahlak mı? Din mi? Hukuk mu?

Toplumun ahlak, din ve hukuk unsurlarına bakışını durumlar üzerinden değerlendirmeler yaparak anlamaya çalıştık. Ancak bu sorular görüşülen kişilerin hukuk, din ve ahlak algılarının ne olduğundan bağımsız olarak, herkesin kendi anladığı kavramsal çerçeveden yola çıkarak sorulmuştur.

Görüşülen kişilere anketin değişik noktalarında okunan iki önermeden hangisinin kendi düşüncesine daha yakın olduğu sorusu yöneltilmiştir. Bu üç soruya, din, ahlak ve hukuk kavramlarının karşılaştırmalı olarak sorulduğu ikili kombinasyonlar olarak bakabiliriz.

Sizce hangisi doğrudur? (Hukuk / Ahlak)	Yüzde
Hukuk kuralları ve cezalar zaten toplumdaki ahlaki değerlerden ortaya çıkıyor.	65,4
Yönetimler insanlar üzerinde baskı kurmak için kurallar ve cezalar yazıyor.	31,5
Cevap yok	3,1
Toplam	100,0

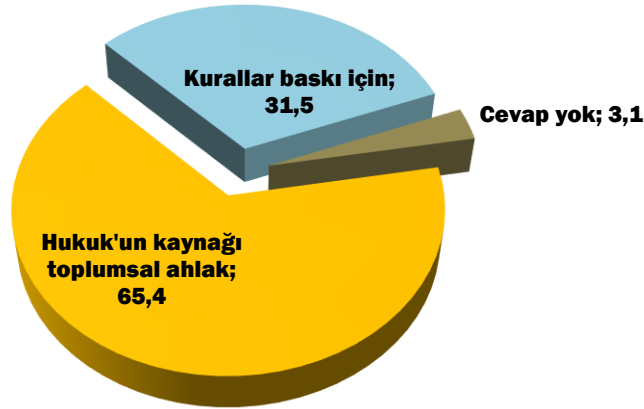
Sizce hangisi doğrudur? (Din / Hukuk)	Yüzde
Dine göre günah olan konuların kanunen de suç sayılması gerekir.	37,8
Hukuk kuralları topluma göre değişir, dini kurallardan ayrı düşünülmelidir.	54,6
Cevap yok	7,7
Toplam	100,0

Sizce hangisi doğrudur? (Din / Ahlak)	Yüzde
Dini bütün birisi zaten toplumda ahlaklı davranır.	42,4
Dindar olmak ahlaklı olmak için yetmez. Ayıp ayrı şey, günahı korkmak ayrı şey.	54,1
Cevap yok	3,5
Toplam	100,0

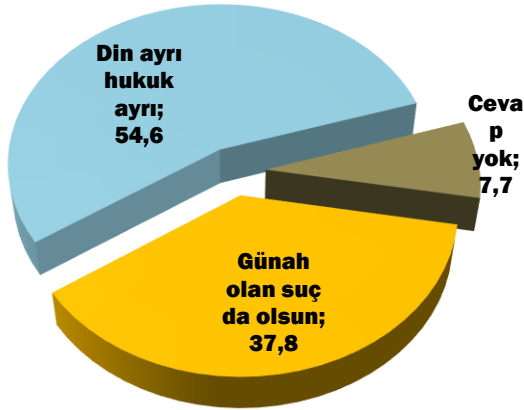
Yukarıdaki tablolara ilk bakışta “Cevap yok” oranlarının azlığı ve görüşülen kişilerin tercih yapmakta zorlanmamış olmaları dikkat çekmektedir.

Hukuk ve ahlak ilişkisine dair olan ilk soruya göz attığımızda yüzde 65 gibi bir çoğunluğun hukukun kaynağının toplumsal ahlak olduğuna inandığını görüyoruz. Ancak, kuralların baskı amaçlı olduğuna inanan grup da toplumun üçte biri mertebesinde. Kuralların devletlerin baskı yapması için var olduğunu belirten bu yüzde 31’lik kesim, herhangi bir konuyu suç olarak görme, günah veya ayıp olduğunu düşünme oranı hayli düşük bir grup. Bu grubun, sistemi en derininden sorguladığını söylemek mümkün.

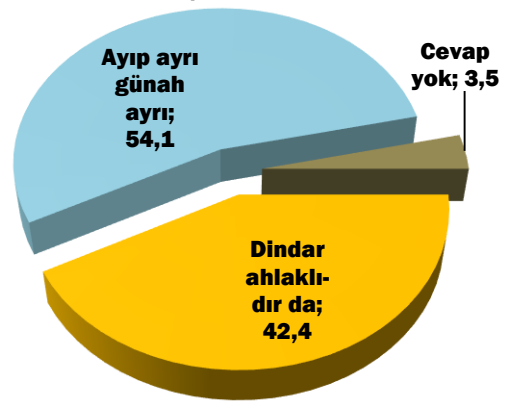
Hukuk / ahlak

Din / Hukuk

Din / Ahlak

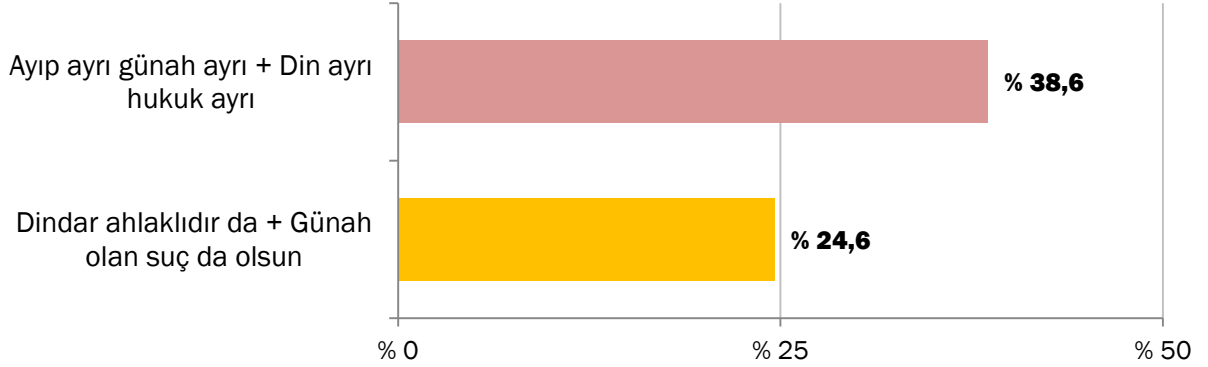
Din ve hukuk kavramlarının ayrışmasını beklediğimiz ikinci soruda ise görüşülen kişilerin yüzde 55'i--laikliği de ifade edecek şekilde--din ve hukuk kurallarının ayrı tutulması gerektiğini belirtmektedir. Laikliğin tam tersi bir ifade içeren “günah olan suç da olsun” diyen yüzde 38 gibi yüksek bir oran da toplumda yer almaktadırlar. Diğer bir deyişle günah ile kanunu ayırt etmek söz konusu olduğunda, ikisinin ayrı tutulması gerektiğini düşünenler toplumda sadece yarıdan biraz fazladır. Bu soruda ortaya çıkan iki grup her konuda ve her unsurda birbirine en farklı oranda zıt hareket eden grubu belirlemektedir. Daha sonraki analiz bölümlerinde bunu açıkça görme imkanı olacaktır.

Din ve ahlak kavramlarını yan yana koyduğumuzda ise toplumun ibresi çok az bir farkla da olsa ayıp ile günahı ayırmaktan yana. Bu soruya göre görüşülen kişilerin yüzde 42'si bir kişinin dindar olmasının aynı zamanda ahlaklı olduğu anlamına da geleceğini savunmaktadır.

Şimdi, ayrı ayrı baktığımız bu verileri birleştirelim. Aşağıdaki grafikte iki sorudaki benzer cevapların toplanmış hali yer almaktadır. Görüşülen kişilerin yüzde 38,6'sı bir soruda “günah ve ayıbın ayrı konular olduğunu”, diğer soruda da “din ve hukukun ayrı tutulması gerektiğini” belirtmektedir.

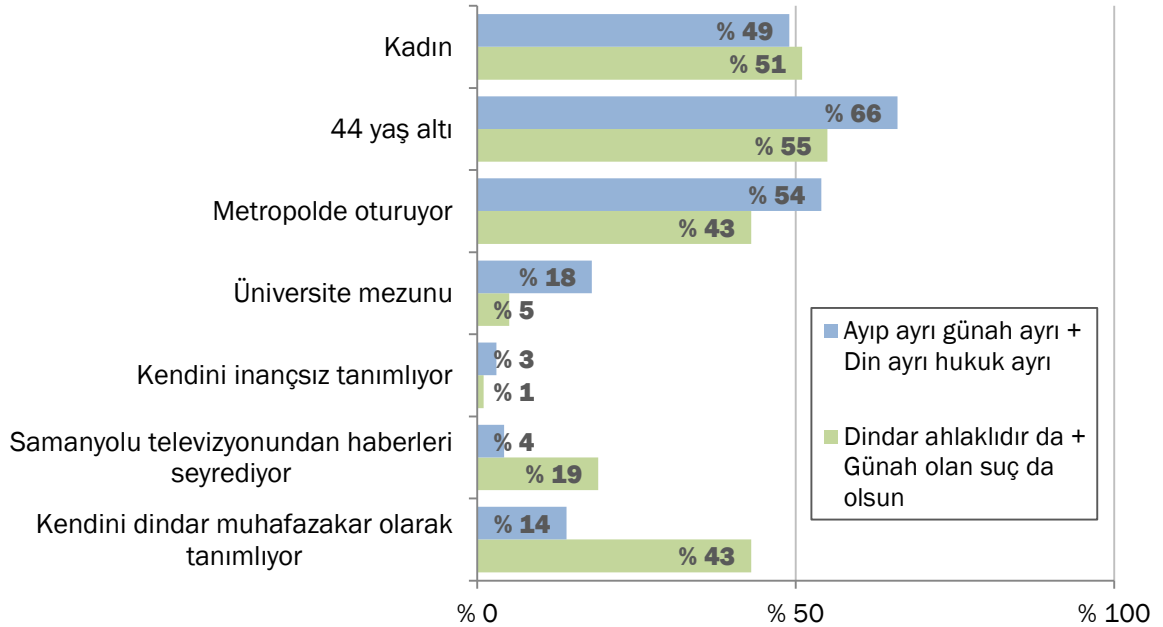
Dinin ahlak ve hukukla ilişkisine farklı bakışlar

Buna karşın hem “dindar kişilerin ahlaklı kişiler olduğunu” hem de “günah olanın da suç olması gerektiğini” düşünenlerin oranı ise görüşülen kişiler arasında yüzde 25 mertebesindedir.

Bu araştırmanın temelinde yer alan kavramlara göre birbirine zıt iki kümeyi teşkil eden bu grupların temel özelliklerine göz atmak gerekirse aşağıdaki grafik ortaya çıkıyor. Bu grafik, yukarıda bahsettiğimiz iki kümenin bir takım demografik özelliklerini bir arada göstermektedir.

Dinin hukuk ve ahlakla ilişkisine farklı bakın grupların demografik özellikleri

Örneğin, dini hem hukuktan hem de ahlaktan ayıran kişilerin oluşturduğu kümenin yüzde 66'sı 44 yaş altındaki kişilerden oluşurken, bu oran dinin hem hukukun hem de ahlakın referansı olabileceğini düşünenlerde yüzde 55 olarak gözükmektedir.

İki grup arasındaki en belirgin fark, eğitim oranında görülüyor. Sistemin iki açıdan da din üzerine oturabileceğini savunan kişilerin yüzde 5'i üniversite mezunu iken, diğer küme için bu oran yüzde 18. Dikkat çekici olan diğer bir durum ise, iki soruda da dinden bağımsızlığı ifade edenlerin bile yüzde 14'ünün kendisini dindar muhafazakar olarak tanımlamasıdır.

Neticede, toplumdaki her dört kişiden biri ahlak ve hukuk referanslarının dinden alınabileceğini belirtmektedir. Anti-laik olarak da tanımlanabilecek bu tutumu benimseyenlerin sayısı görüldüğü gibi hiç de azımsanamayacak bir noktadadır. Diğer yandan bu kümenin önemli özelliklerini karşıt grup ile karşılaştırdığımızda iki profilin ise taban tabana zıt olmadığını görüyoruz.

Bu bölümde ele alınan üç soru, toplumun ahlak, din ve hukuk konularına bakışı hakkında bize genel bir fikir veriyor ve ayıp, günah ve suç dair model için kavramsal temeli oluşturuyor.

1.2. Hangi Konular Ne Kadar Ayıp, Günah veya Suç

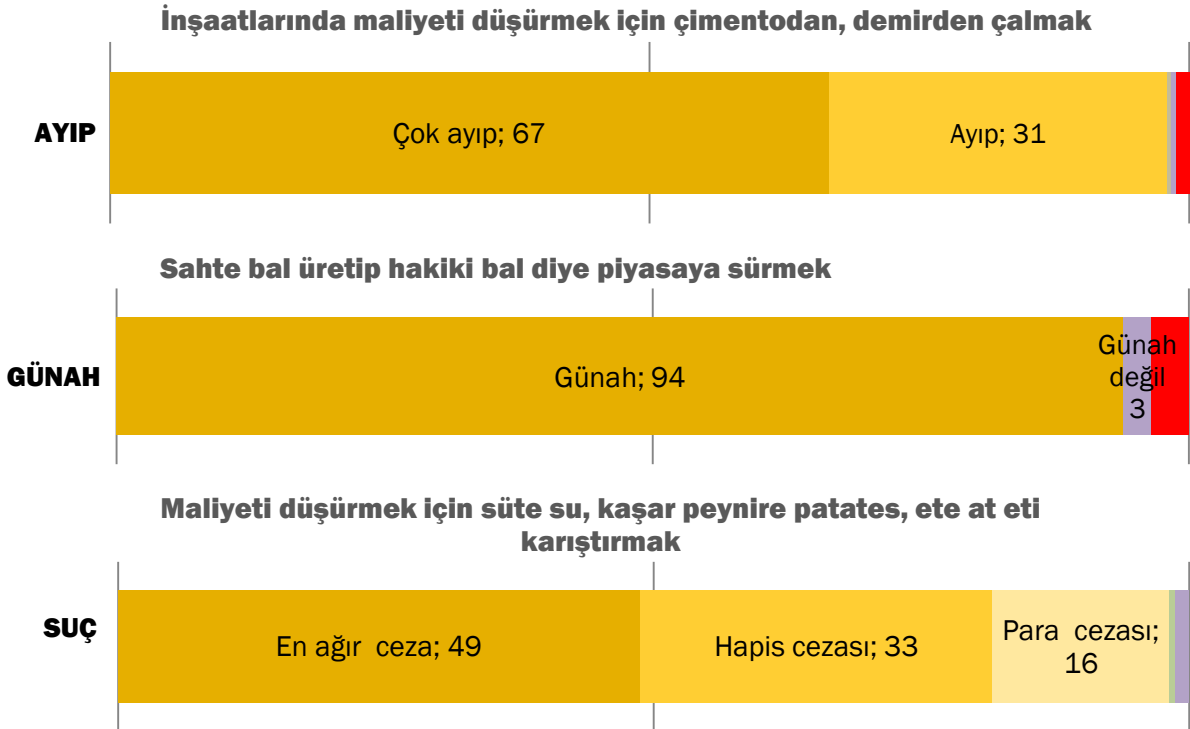
Bu konuların ayıp, günah, suç faktörleri çerçevesinde nasıl gruplaştığına ve birbirleri ile nasıl ilişkilendiğine, faktör analizi bölümde değineceğiz. Ancak, ilk olarak tüm bu verileri konusunda göre tek tek incelemeye çalışalım.

Farklı konularda üç unsura göre verilmiş cevapların birbiriyle benzerlik içerdiğini burada gözle de görmek mümkün. Konulara üç farklı unsurdan bakışı tespit etmek için "ayıp konusu değil", "günah konusu değil" ve "suç olmamalı" cevaplarının oranına bakmak kolaylaştırıcı olabilir. Diğer yandan, günah cevabı ile "çok ayıp" ve "ayıp" cevaplarının toplamı paralellik göstermektedir. Bu iki unsur arasındaki eşgüdüm ise suç ve ceza unsurunda en ağır ilk üç cezadan birini söyleyenlerin toplamı ile benzerlik içermektedir.

Ayıp, günah ve suç açısından değerlendirilen konular arasında üç unsurda birden en negatif yaklaşımda bulunan konuların başında, ticarete hak yemek sonra da eşi aldatmak geliyor.

Ticarete hak yemek

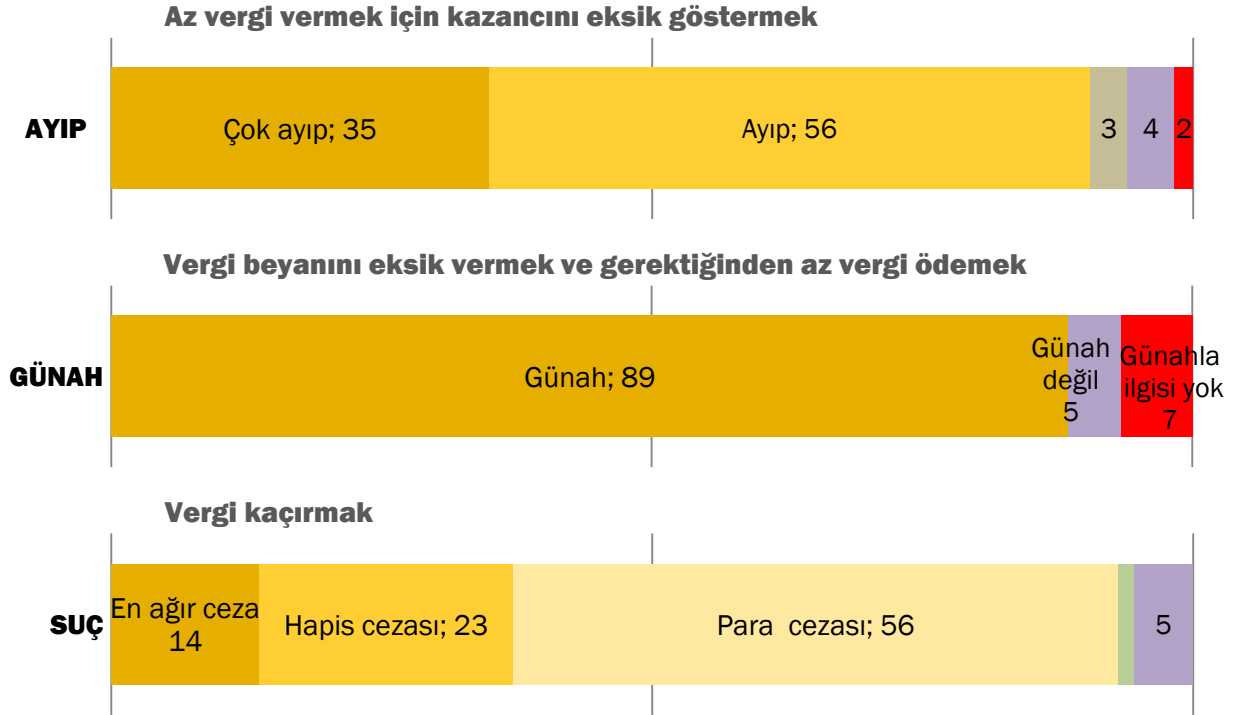
Ticarete yapılan usulsüzlük ve sahtekarlıkları örnek göstererek değerlendirilmesini istediğimiz ticarete hak yemek konusu, görüşülen kişilerin yüzde 98'i tarafından ayıp, yüzde 94'ü tarafından günah, yüzde 50'si tarafından da en ağır cezaya çarptırılması gereken bir suç olarak görülmüştür. Bu konunun suç olmadığını düşünenler sadece yüzde 1 oranındadır.

Devlette hak yemek

İnsanlardan vergi kaçırmak örneği üzerinden değerlendirme almaya çalıştığımız devlette hak yemek, yüksek oranda hassasiyet gösterilen konulardan biri. Görüşülen kişilerin yüzde 94'ü suç, yüzde 89'u günah olarak görüp, yüzde 37'si de hapis veya daha ağır bir cezaya çarptırılması gerektiğini düşünmektedir.

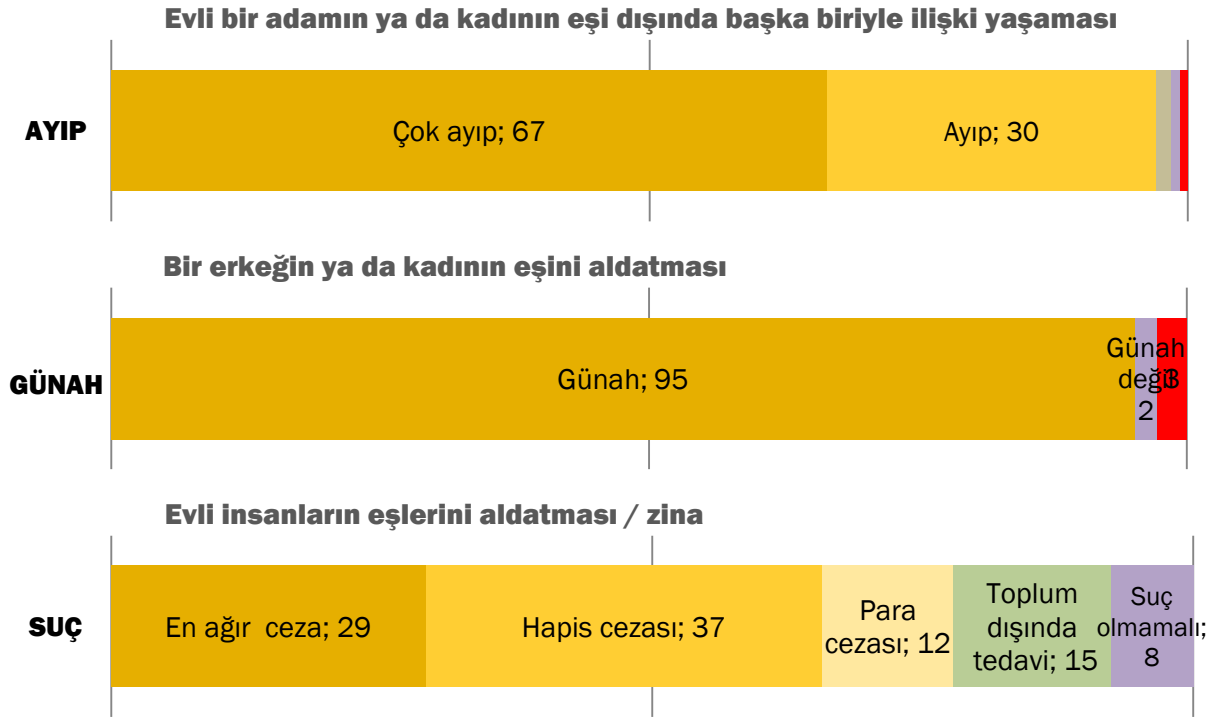

Eşi aldatmak/ zina

Bu konu deneklere yöneltilirken soru kadın veya erkek özelinde sorulmamış, “bir kadın veya bir erkek” denilmiştir. Eşi aldatmak konusu ayıp ve günah algısı bakımından aynı seviyelerde kabahat olarak görülmektedir. Ancak, zinanın suç olmaması gerektiğini düşünenlerin oranı yüzde 8 civarındadır ve daha fazla kişi nispeten daha hafif olan cezaları uygun görmüştür.

Konuların üç farklı unsur açısından benzer olan cevapları genelde oran olarak paralellik içermekte, ancak evlilik dışı ilişki gibi birkaç konu bu duruma istisna oluşturmaktadır.

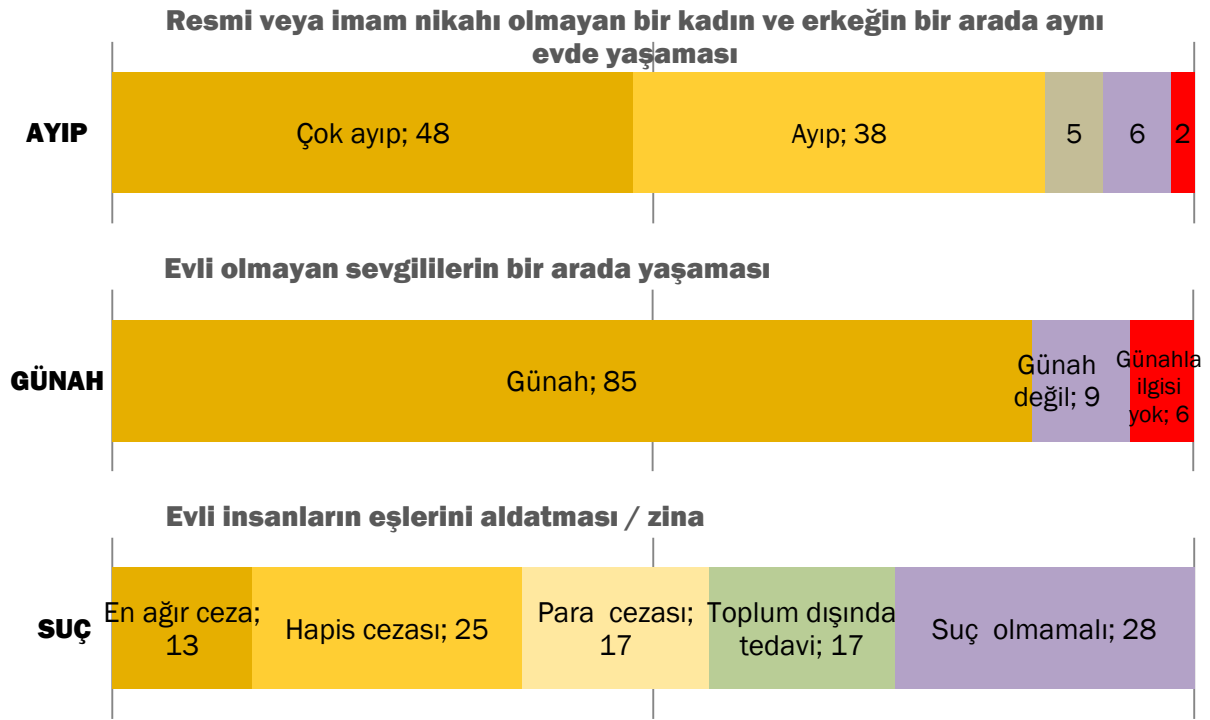

Evlilik dışı ilişki

“Evli olmayan çiftlerin beraber yaşaması” konusuna ayıp ve günah açısından bakıldığında toplumun hayli hassas olduğu göze çarpmaktadır. Günah olduğunu belirtenler yüzde 85 oranında, ayıp olduğunu düşünenler de yüzde 90’lar civarındadır. Buna karşın, evlilik dışı ilişkinin, beraberliğin suç olması gerektiğini düşünenlerin oranı ise yüzde 72’dir.

Berber yaşamının suç olmaması gerektiğini düşünen yüzde 28’lik oran, suç unsuru olarak okunan tüm konulara verilen “suç olmamalı” cevapları arasındaki en yüksek orandır.

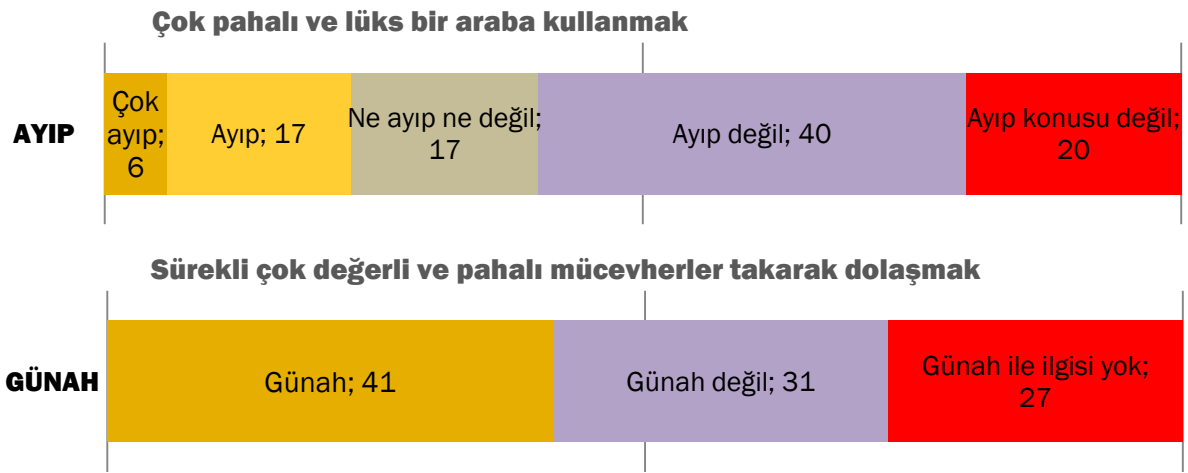

Gösteriş ve özendirme

Araştırmaya göre toplumun en az oranda kabahat olarak gördüğü konular gösteriş ve özendirmeye bağlı durumlar olarak göze çarpıyor. Bunu öngörebilmek mümkün olduğundan, anket çalışmasında görüşülen kişilerin bu konuların suç olup olmadığına dair fikri sorulmadı.

Görüşülen kişilerin sadece yüzde 23'ü pahalı ve lükse bir araba kullanmanın ayıp bir durum olduğunu düşünürken, buna karşın, sürekli pahalı ve gösterişli mücevherle dolaşmanın günah olduğunu belirtenlerin oranı yüzde 42'dir. Bu iki soru, gösteriş merakını ayıp ve günah unsurları açısından ayrı ayrı ölçmek için sorulmuş olmasına rağmen, gösterişli arabanın toplumda gösterişli mücevherden daha fazla kabul gördüğünü düşünebiliriz.

Sokakta meşrubat içmeyi ayıp olarak değerlendirme oranı yüksek, günah olarak değerlendirme oranı daha düşüktür. Sokakta içecek veya yiyecek tüketmeyi ayıp ve çok ayıp bulanların oranı yüzde 44, günah diyenlerin oranı ise yüzde 35'tir.

Saha çalışmasında görev alan anketörlerden gelen geri dönüşlerin de ışığında, bu konuya "parasız olanın, çoluk çocuğunu özenmemesi" için karşı çıkıldığını, bu sebeple "kabahat" olarak görüldüğünü düşünebiliriz. Diğer bir deyişle, araştırmadan rakamsal olarak böyle bir veri çıkmasa da, sokakta meşrubat içmenin ataya veya büyüğe yapılan bir saygısızlık değil, alamayacak olanı özendirmek olarak algılandığını tahmin edebiliriz.

Sıra ihlali ayıp ve suç ama o kadar da değil...

Trafikte sıra kapma örneği ile sorduğumuz toplumda hak yeme konusuna dair günah algısı farklılık içermektedir. Görüşülen kişilerin yüzde 85'i ayıp olduğunu düşünüyor ve gene yüzde 85'i "suç olmalı" diyor. Ancak, trafikte sıra ihlali yapmanın günah olduğunu düşünenlerin oranı yüzde 56 seviyesinde. Bu oranlara daha dikkatli bakarsak, bu durumu çok ayıp bulanların oranı yüzde 23'ü, ağır ceza gerektirdiğini düşünenlerin oranı ise yüzde 9'u geçmiyor. Zira görüşülen kişilerin yüzde 72'si de ceza olarak para cezasından söz ediyor.

Reklamda abartıya para cezası

Bir malı olduğundan farklı gösterip abartarak tanıtmak da toplum tarafından aynı şekilde algılanıyor; herkes yüksek oranda hem ayıp hem günah olduğunu düşünüyor ve suç olmaması gerektiğini düşünenler yüzde 10'u geçmiyor, ancak yüzde 65 sadece para cezası verilmesi gerektiğini belirtiyor.

Alkol en hassas konu...

Alkol, dini referanslar açısından en hassas konulardan biri olduğundan günah açısından sorma gereği duyulmamıştır. Toplum içinde alkol tüketmek toplumun yüzde 70'i tarafından ayıp olarak görülürken, sadece yüzde 21'i için suç olması gerekmeyen bir durum. Yüzde 21'lik diğer bir kesim ise, bu durumun hapis cezasına ve en ağır cezaya tabi tutulması gerektiğini düşünüyor.

Organ bağıışı günah değil

Her ne kadar dini referanslı bir kabahat olarak algılsa da eşcinsellik ve onun yanında organ bağıışı münferit konular olarak algılanmış gözükmemektedir.

Organ bağıışı görüşülen kişilere sadece “günah mı?” diye sorulmuş, yalnız yüzde 11 günah olduğunu belirtmiştir. Organ bağıışını günah olarak tanımlayanlar ne eğitim ne yaş ne de hayat tarzı açısından belli bir grupta toplanıyor. Örnek vermek gerekirse, ilkököl mezunu olanların yüzde 10'u, üniversite mezunu olduğunu belirten deneklerin ise yüzde 6'sı organ bağıışı “günah”tır diyor.

Eşcinsellik; yüzde 89 suç, yüzde 29 toplum dışında tedavi edilmeli diyor.

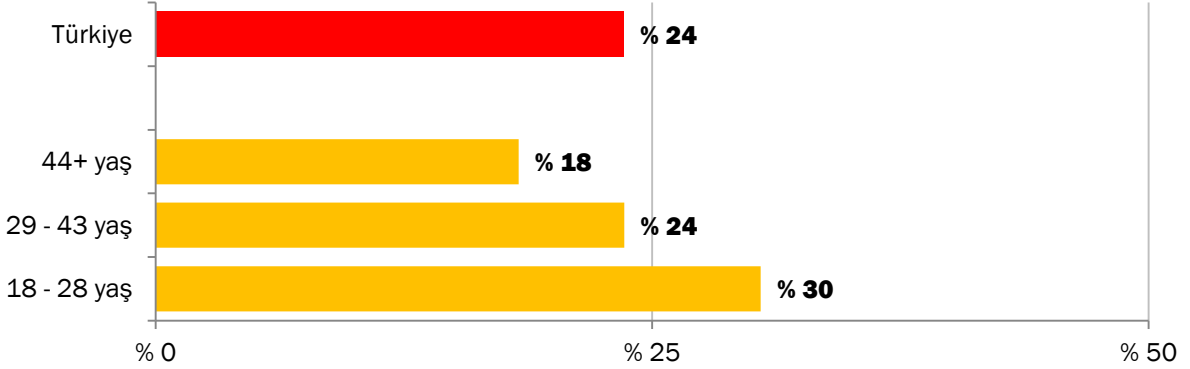
Eşcinselliğin ise bu araştırmada sadece suç algısı açısından derecelendirilmesi tespit edilmeye çalışılmıştır. Farklı iki soru ile daha ölçmeye çalıştığımız eşcinselliğe bakış da dini referanslı konularla paralellik gösteriyor. Görüşülen kişilerin yüzde 32'si eşcinselliğe en ağır cezanın verilmesini beklerken, yüzde 22'si hapis cezası almaları gerektiğini düşünüyor. Diğer dikkat çekici bir nokta, eşcinselliğe ceza olarak yüzde 29 gibi bir oranda “toplum dışında tedavi” öngörülmesidir. Bu araştırmanın cezalandırma ölçeği kapsamında en yumuşak ceza olarak ağıladığımız bu ceza konu eşcinsellik olunca farklı bir anlam kazanmış gibi gözüküyor. Zira, suçun cezası olarak toplum dışında tedavi seçeneği hiçbir konuda olmadığı kadar eşcinsellik konusunda yüksektir.

İşverene yalan beyan

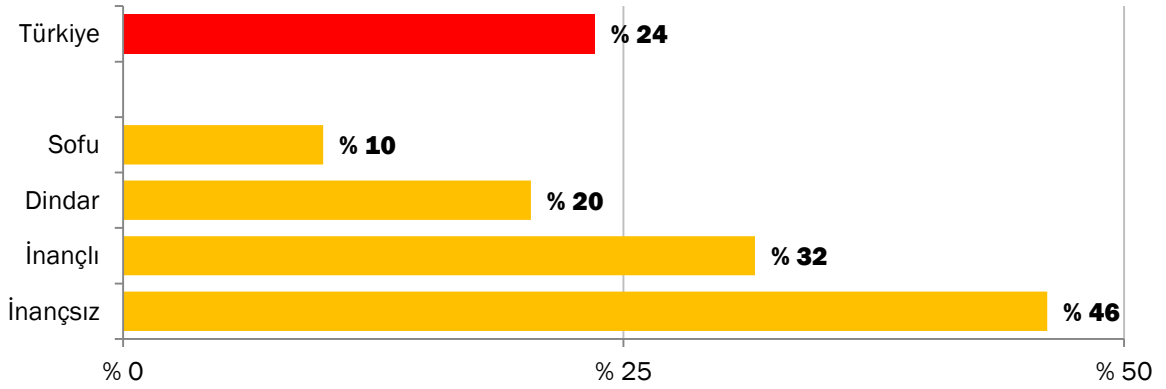
En son olarak, işverene yalan söylemek üzerinden ölçümlemeye çalıştığımız “bir kuruma yalan” konusu üzerinde durmak gerekiyor. Bu konuyu, görüşülen kişilerin yüzde 85'i ayıp, yüzde 77'si günah, yüzde 76'sı da suç olarak görüyor. Bir sonraki bölümde de görülebileceği gibi bu soruyu sorarken “yalan” kelimesinin kullanılıyor olması, bu kabahati işleyenleri bireysel olarak değerlendirirken din referansının baskın olduğunu düşündürecek bulgular ortaya çıkmaktadır. Bu soruya suç deme oranı yaş ve dindarlık ile doğru orantılıdır.

Yaş grubuna göre "işyerine yalan beyanda bulunmak" için "suç olmamalı" diyenler

İnanç durumuna göre "işyerine yalan beyanda bulunmak" için "suç olmamalı" diyenler

Kabahatlere en yüksek oranda AYIP deniyor...

Üç unsura ayrı ayrı verilmiş cevaplara bir arada karşılaştırmalı olarak baktığımızda, genel olarak herhangi bir konu değerlendirilirken en sık olarak karşılaşılan ayıp olduğunu ifade etmek. Görüşülen kişilerin herhangi bir konuya "ayıp" veya "çok ayıp" deme oranının, her konuda günah ve suç olarak görme oranlarından daha yüksek olduğu göze çarpıyor.

İlk bakışta bu durumun, ayıp kavramının herhangi bir kural veya cezaya tabi olmamasından kaynaklandığını düşünebiliriz. Günah islami kurallara, suç ise hukuk kurallarına dayanıyor. Yazılı ve tanımlı olan kabahati kendine göre tanımlamak kişilere daha zor gelebiliyor. Bunun yanında, sadece toplum içinde söylem olarak karşılığı olan ayıp etiketini koymak daha kolay gözüküyor. Farklı bir bakış açısına göre bu durum ahlak, günah ve suç arasındaki zinciri açıklayabilecek bir teoriye kılavuzluk edebilir;

Toplum ilk olarak kabahat olarak gördüğü bir duruma "ayıp" demeye başlıyor. Yaygınlaşınca, bu konu ahlaksızlık mertebesine ulaşıyor. Ardından, başını dindar kesimin çektiği bir kesim kutsal kitapların esnek yapısını da kullanarak aynı durumu günah olarak nitelendiriyor. Günah olan mesele ardından toplumun geri kalanına da ahlaksız tanımı ile bir arada anılıyor. En son olarak hukuk da, konjunktüre bağlı olarak konuyu suç kapsamına alıyor. Elbette, bahsettiğimiz bu analizlere dayanan bir tahmin.

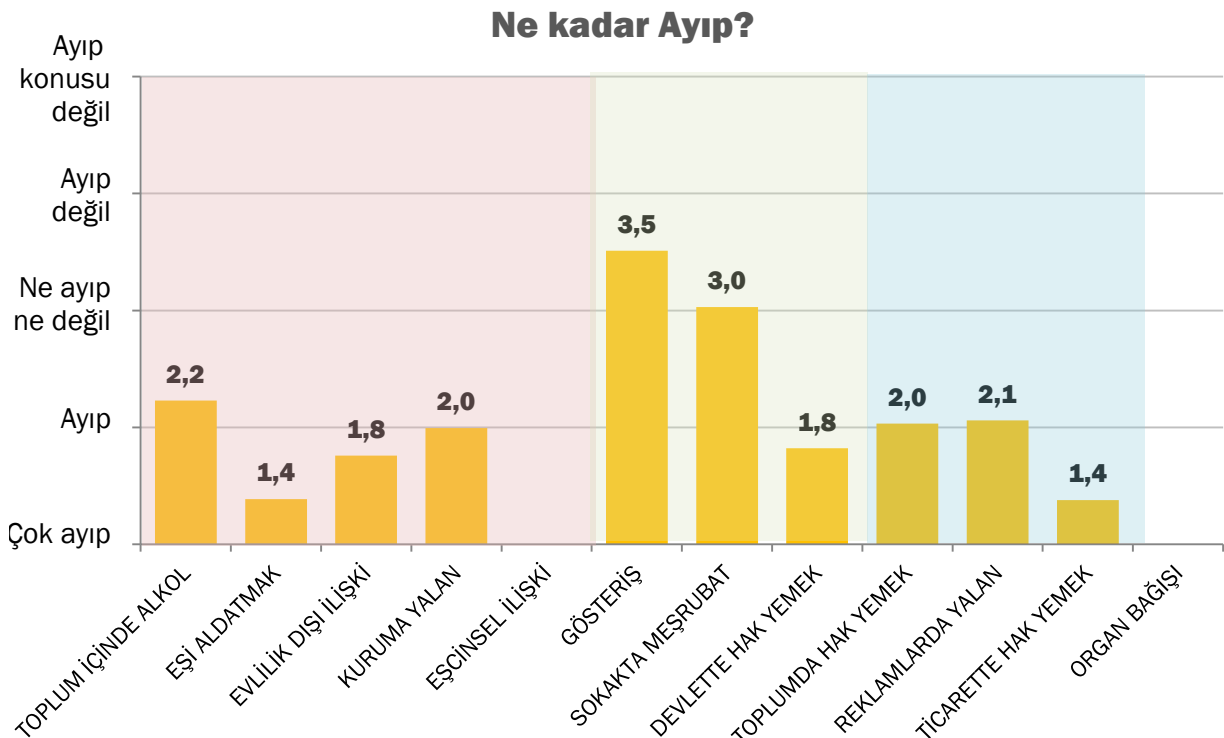
Ancak, toplumsal yapımızda bu sürecin işlediği konularda mevcut, işlemediği de... Diğer bir deyişle, günah olarak kabul edilmesine gerek kalmadan suç olarak belirlenmiş farklı durumların varlığı ile birlikte, günah ve ayıp olarak görülmesine rağmen hiçbir zaman suç olmamış konularda mevcut. Farklı bir şekilde bakarsak, bu süreci ifade eden döngünün kapanabileceğini düşünmek bir takım konuların gelecekte ne derece ayıp, günah veya suç haline geleceğini tahmin etmemizi sağlayabiliriz.

1.3. Din, Hukuk ve Ahlaka Bakışta Üç Boyuta Göre Analizler

Bu bölümde görüşülen kişilerin ayıp günah ve suç algılarını farklı profil ve kırılımlarına göre inceleyeceğiz. Diğer bir deyişle, hangi özelliklere sahip olanların hangi boyutta ne derece hassas olduklarını anlamaya çalışacağız.

Ölçekli bakış

Bunu yaparken, bu üç unsuru ayrı ayrı ölçerken aldığımız cevapların yüzdesi üzerinden değil, ortalama olarak bakacağız. Her unsura verilmiş cevapları bir arada ortalamaları ile görebildiğimiz aşağıdaki üç grafik neden bahsettiğimizi anlamaya yardımcı olacaktır. Dini referans konuları, geleneksel referanslı konular ve sosyal kontrat konuları grafiğin içinde birbirinden zemin rengi değişikliği ile ayrılmış bir şekilde gösterilmiştir.

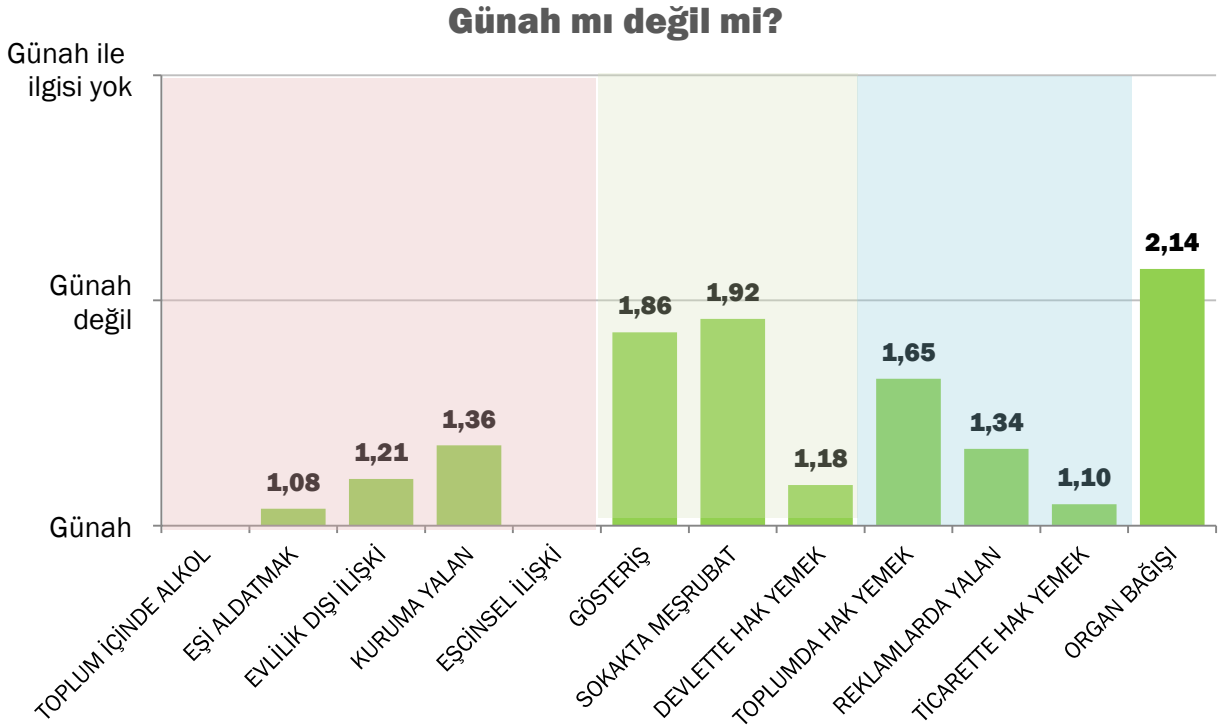

Yukarıdaki grafikte “çok ayıp” ın değeri 1, “ayıp konusu değil” cevabının değeri ise 5'tir. Bu veriye göre, görüşülen kişilerin toplamda “kuruma yalan” ile ilgili yöneltilen önermeyi

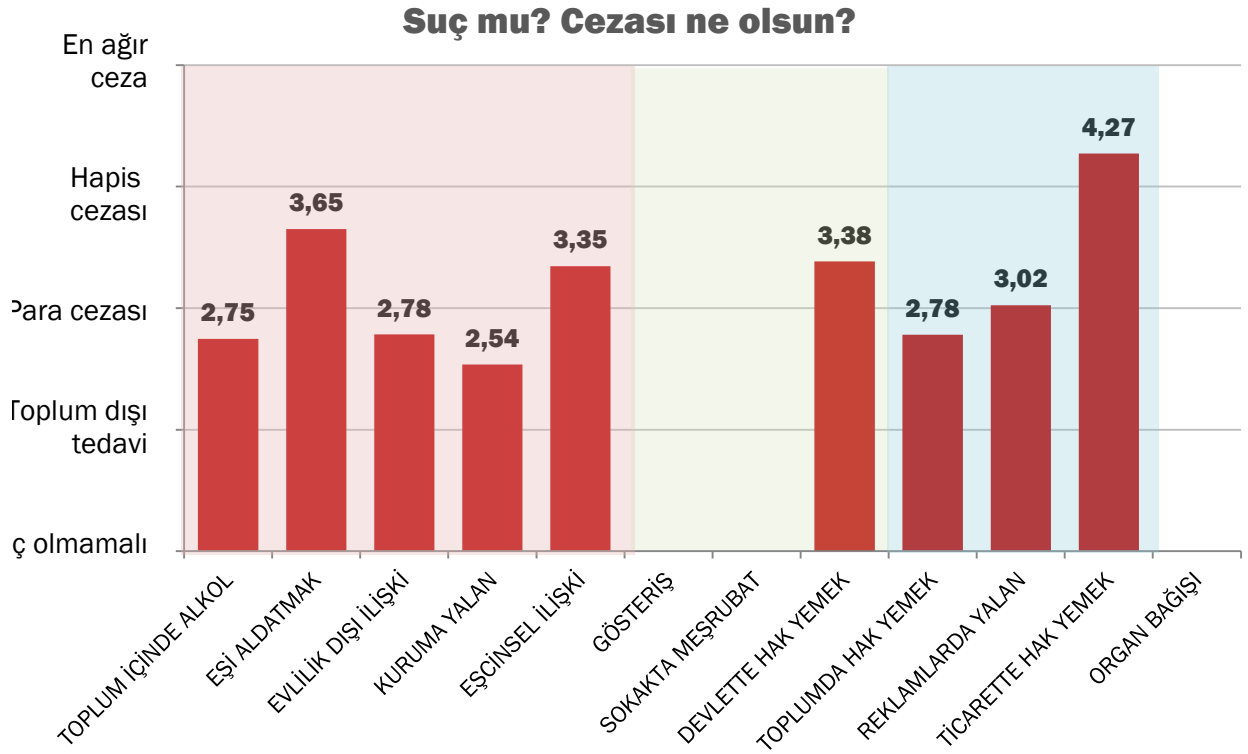
ortalama olarak 2 yani “ayıp” cevabını vermişlerdir. “Sokakta meşrubat içmek” içinse ortalama olarak “ne ayıp ne değil” ifadesi kullanılmıştır.

Bir kez daha hatırlatmakta fayda var ki, bazı konular bazı unsurlar için sorulmamıştır. Örneğin, alkol ve eşcinsel ilişki ile ilgili soru günah mı, değil mi olarak deneklere yönlendirilmemiştir. Diğer yandan, organ bağıışı ise sadece günah unsurunda yöneltilmiştir.

Günah ile ilgili ortalama ölçüğü 1 ve 3 arasındadır. Günah cevabının karşılığı 1, günah değil cevabının karşılığı ise 2 puandır. Örneğin, eşi aldatmak ile ilgili, ortalamada 1 puanlık yani herkesin “günahtır” dediği bir durum ortaya çıkıyor. Bu grafikte de net bir şekilde gözükmektedir ki, dini referanslı konulara görüşülen kişiler ortalamadan farklı bir biçimde “günah” tanımaktadır.

Suç/ ceza ile ilgili ortalama grafiğimizde ise 1 puan “suç olmamalı” cevabına, 5 puan ise “en ağır ceza verilmeli” cevabına tekabül ediyor. Diğer bir deyişle, diğer iki ortalama grafiğimin tersine, bahsedilen kabahat ile ilgili hassasiyet artıp da denekler daha ağır cezalar verilmesini belirttikçe rakam yükseliyor.

Bu grafiğe göre--bahsettiğimiz cezaların doğru ölçekte dizildiğini varsayarsak--reklamlarda abartı ve yalan söylenmesinin cezası için deneklerin ortalamada takdir ettiği ceza 3,02'ye tekabül eden para cezası olarak gözükmektedir. Gösteriş, sokakta meşrubat içmek ve organ bağışı ile ilgili konuların suç unsuru olarak sorulmamıştır.

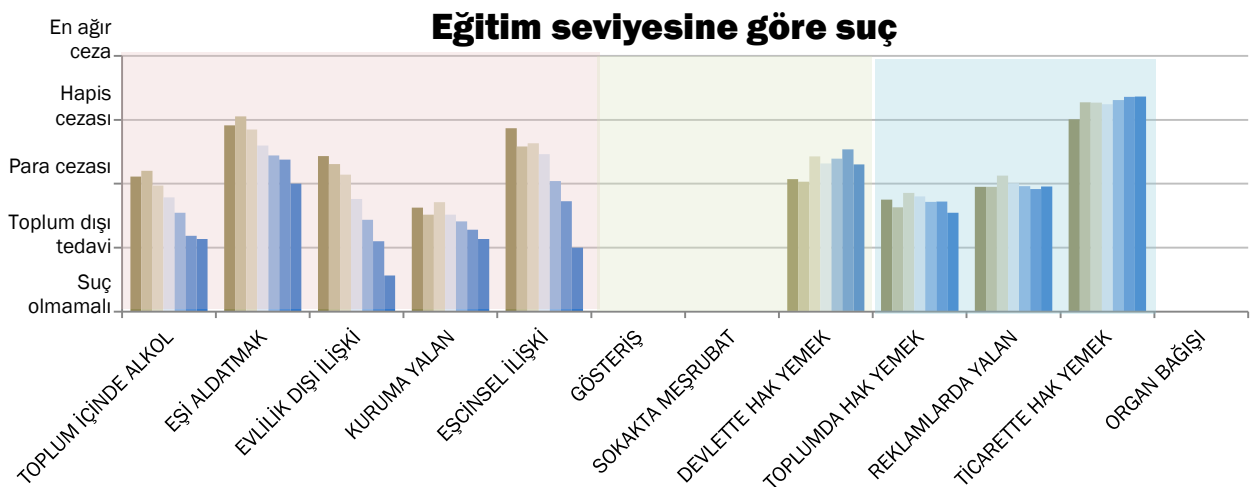
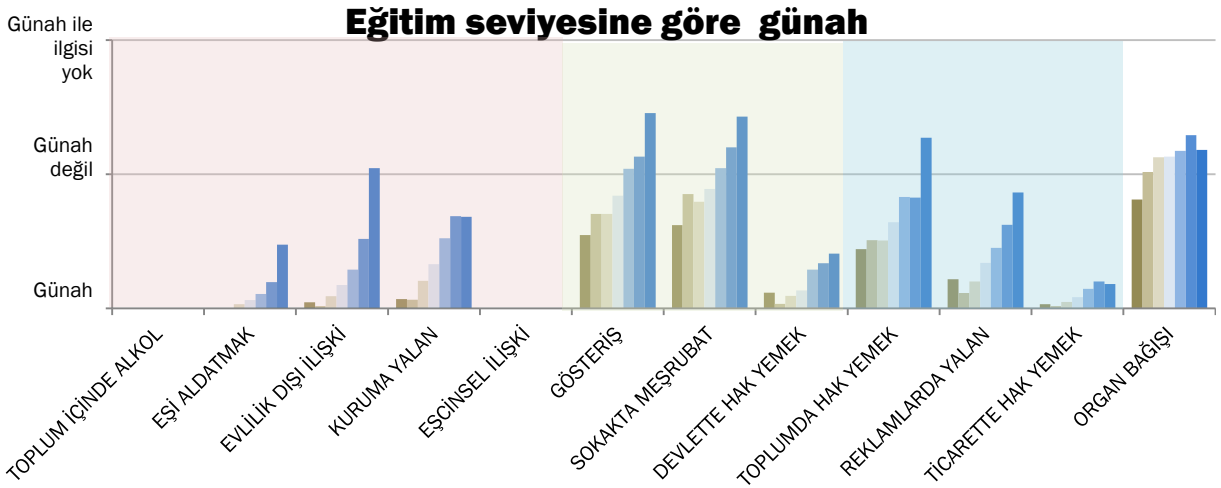
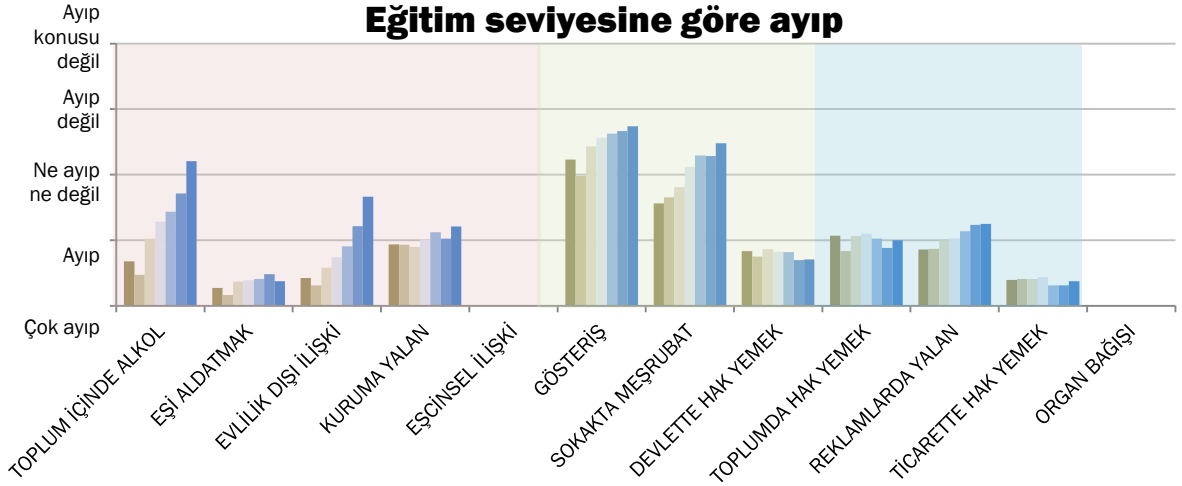
Farklı konuları ayıp, günah, suç çerçevesinde ortalama olarak inceledikten sonra farklı değişkenlere göre bu tutumlar nasıl farklılık gösteriyor ve bizlere topluma dair ne tip ipuçları veriyor bir de ona bakalım...

1.3.1. Eğitime göre

Aşağıdaki üç grafik farklı konuları deneklerin ne derece ayıp, günah ve suç bulduğunu ayrı ayrı eğitim seviyelerine göre göstermektedir.

Dini referanslı konulara bakıldığında, eğitim seviyesi düştükçe, ayıp denme, suç denme ve ağır ceza verilmesini öngörme oranları hızla yükselmektedir. Bu durumun geleneksel referanslı konularda da devam ettiğini tespit edebiliyoruz.

Sokakta meşrubat tüketmenin de aynı şekilde eğitim ile ters bir orantı mevcuttur. Bunun da özendirme gibi dini bir referansı olduğunu düşünebiliriz.

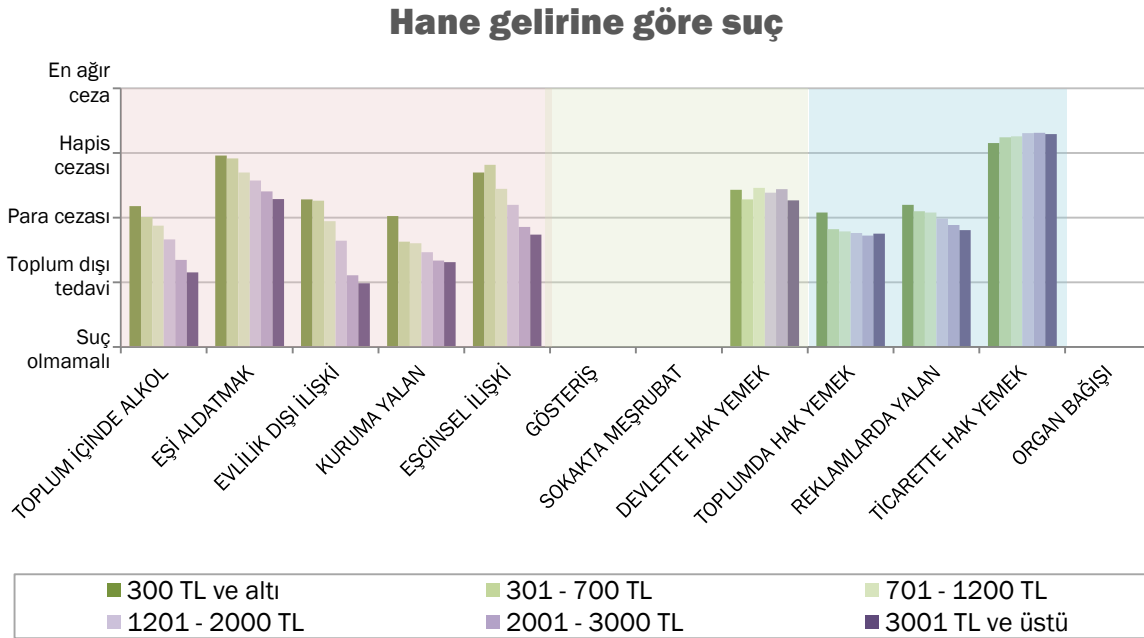

Dini referanslılar eğitime göre değişiyor sosyal kontrat konuları her kümede aynı

Ancak, toplumun hassasiyeti sosyal kontrat meselelerine gelince özellikle ayıplama ve suç olarak görme açısından eğitime göre değişmemektedir. Bu da, bu grupta yer alan konuları sosyal kontrat konuları olarak adlandırmanın doğruluğunu teyid etmektedir. Ancak günah addetme oranı sosyal kontrat konularında da eğitim seviyesi yükseldikçe azalmaktadır. Ancak bu durum, yüksek eğitimlilerin bu konulara “günah ile ilgisi yok” cevabını çok daha yüksek oranda vermesinden kaynaklanmaktadır.

1.3.2. Hane Gelirine göre

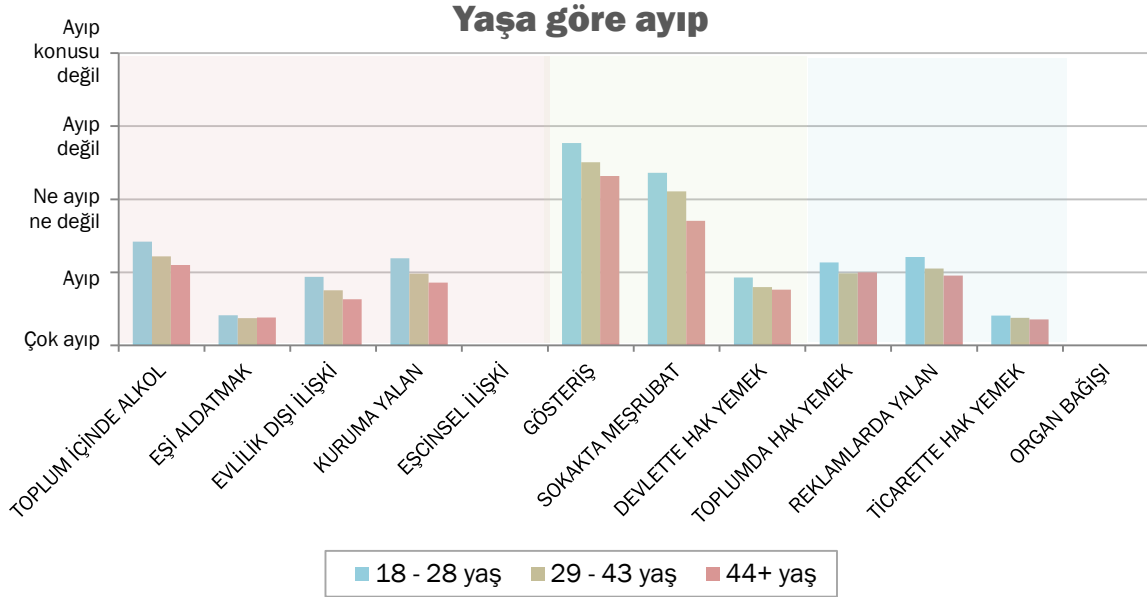
Ayıp, günah ve suça bakışta gelir seviyesi, eğitim seviyesindeki profil değişiklikleriyle paralel bir görüntü teşkil ediyor. Sosyal kontrat konularına ayıp ve suç deme oranı gelir seviyesine göre hep aynı kalırken, dini referanslı konulara yaklaşım gelir seviyesi azaldıkça hassaslaşıyor.

1.3.3. Yaşa göre

Herhangi bir konuyu ayıp bulmakla yaş arasında doğru orantı var. Yaşlılar toplumda kabahat olarak gözüken ve ayıp olma ihtimali olan konuları ayıp buluyorlar. Ayıp ifadesinin ileri yaştakilerin daha çok sahip çıktığı geleneksel bir karşılığı mevcut.

Yaşlılar için tüm kabahatler ayıp ancak ağır cezaları tercih etmiyorlar

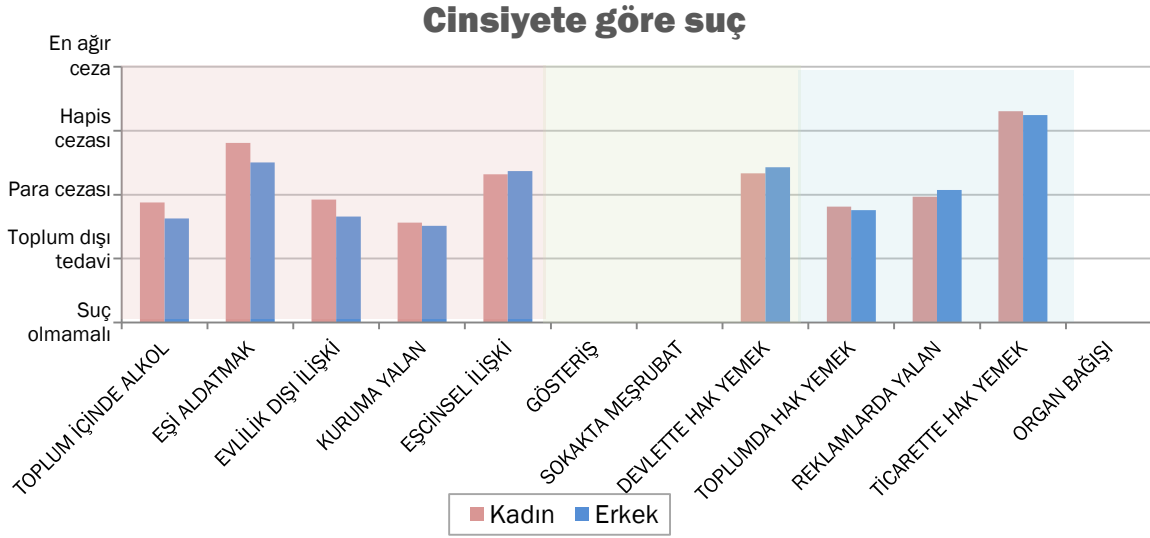
Aynı eğitime göre incelememizde de ortaya çıkan durum gibi, sosyal kontrat konularından referans alan vergi, ticarete yalan, toplum düzeninde hak yemek gibi konularda yaşa bakmaksızın genel bir tavır mevcut. Ancak gösteriş gibi geleneksel kodlara dayanan konulara gelindiğinde, yaşlılar ayıp açısından bir nebze daha duyarlı.

Konuların suç olarak görülmesinin yaş gruplarına göre değiştiği gözükmemektedir. Ancak, herhangi bir konunun suç açısından algılanmasında farklı yaş grupları arasında herhangi bir değişiklik yoktur. Daha ileri yaştakiler her ne kadar bu konuları daha ayıp ve daha günah bulsalar da yakıştırdıkları cezalar açısından baktığımızda gençlerden farklı bir tavır sergilememektedirler.

1.3.4. Cinsiyete göre

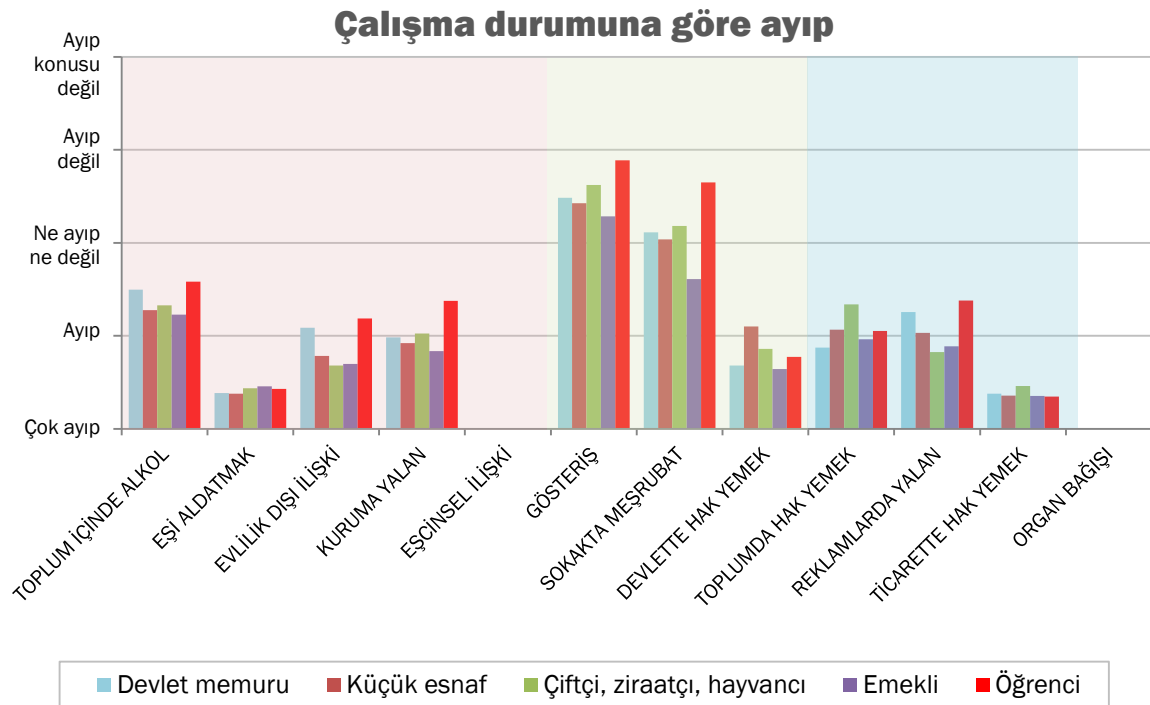
Herhangi bir konunun ayıp, günah veya suç olması ile ilgili cinsiyet açısından herhangi bir görüş farkı bulunmadığı göze çarpmaktadır.

Dini referans temelli konularda kadınların çok az miktarda olsa da daha hassas olduğunu tespit etmek mümkün. Bunun kadınların erkeklere kıyasla daha eğitimsiz olmasından kaynaklandığını düşünebiliriz.

1.3.5. Çalışma durumuna göre

Her araştırmada olduğu gibi bu anket çalışmasında da görüşülen kişilere çalışma durumu soruldu. Bu kişilerin ayıp, günah ve suça bakışına çalışma durumları üzerinden bakıldığında çok fazla dikkat çekici bir sonuç ortaya çıkmıyor.

Öğrenciler için ayıp, günah ve suç çok az...

Çalışma durumuna göre en belirgin farklılık gösteren grup öğrenciler. Öğrenciler, hemen hemen her konuda ayıp, günah ve suç olarak görmekte genele göre daha uzak bir

tavir sergiliyor. Araştırmaya katılan ve öğrenci olduğunu belirten deneklerin 18 yaş üstünde olmalarından dolayı üniversitede okuyor olmaları da bu durumu ortaya çıkartıyor olabilir. Ancak, hem eğitim hem de çalışma durumu verilerine bakıldığında, öğrenci olmanın çoğu mevzuda daha az oranda ayıp, günah ve suç demek konusunda eğitimden bağımsız bir payı var.

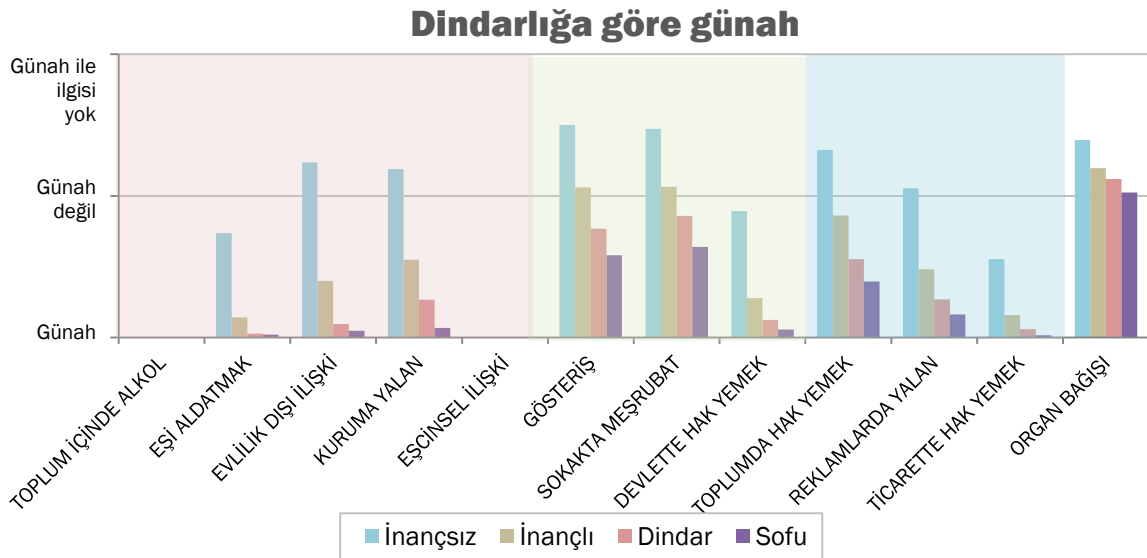
Esnaflar vergi konusunda hassas

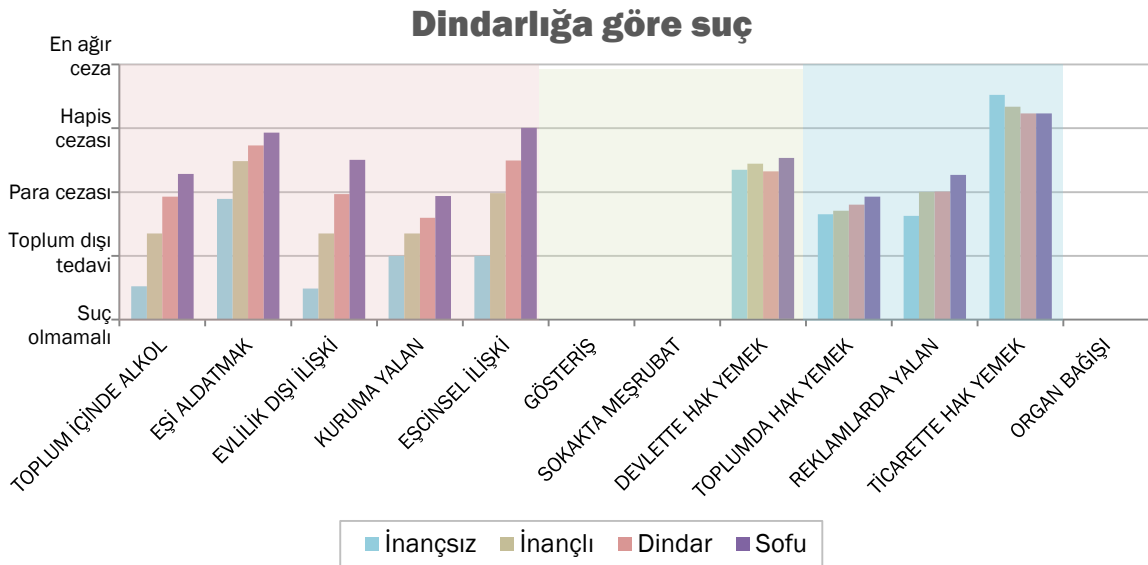
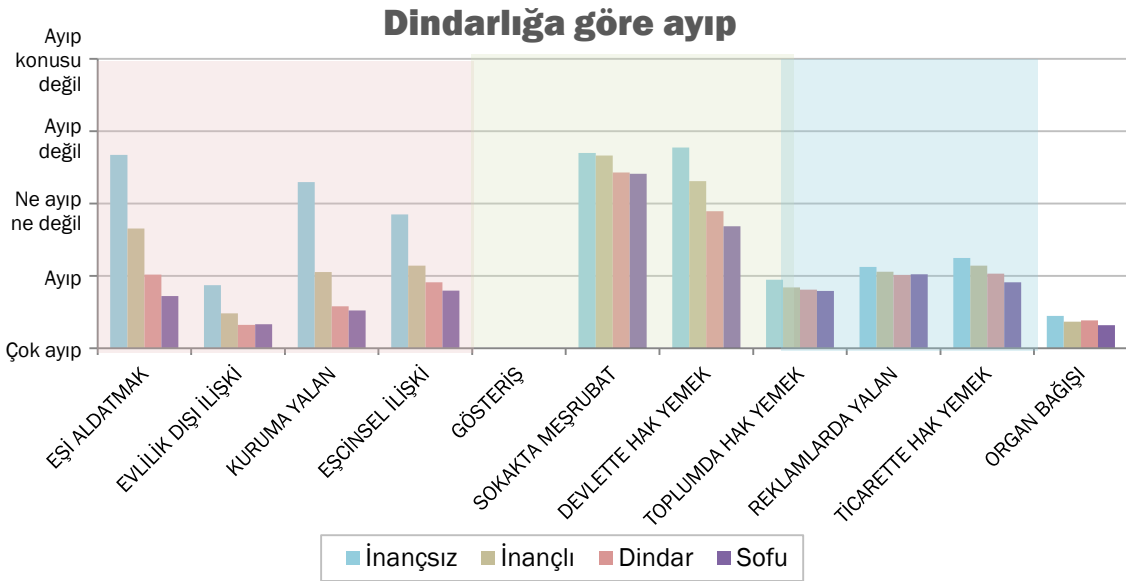
İş durumunda dikkat edilmesi gereken bir diğer konu da toplam içindeki oranı yüzde 9 mertebesinde olan küçük esnaf ve zanaatkarlara ilişkin: Küçük esnaf grubu vergi konusunda diğer gruplara göre çok daha hassas.

1.3.6. Dindarlığa göre

Araştırmanın geneline baktığımızda ayıp konusunun günah ile her zaman paralellik göstermediğini tespit edebiliyoruz. Bunun bir diğer göstergesini de inançsız olduğunu belirten kişiler üzerinden tespit etmek mümkün.

Zira, inançsızlar içinde bir konuya “günah ile ilgisi yok” deme oranı “ayıp ile ilgisi yok deme” oranı benzerlik göstermiyor. Kendini inançlı olarak ifade edenlerle, inançsız olarak belirtenler arasında herhangi bir konuya "günah ile ilgisi yok" deme oranı ciddi fark gösteriyor.

Dini referanslı konular, yani alkol, aldatma, evlilik dışı ilişki ve işyerine yalana söyleme her üç faktörde dindarlığa göre önemli oranda fark ortaya koyuyor. Dindar ve sofular olduğunu belirten denekler bu önermelere hem daha fazla oranda ayıp, hem daha fazla oranda günah hem de daha ağır ceza verilmesi gereken suç olarak tanımlıyorlar.

Sosyal kontrat konularındaki uzlaşma dindarlığa göre de değişmiyor.

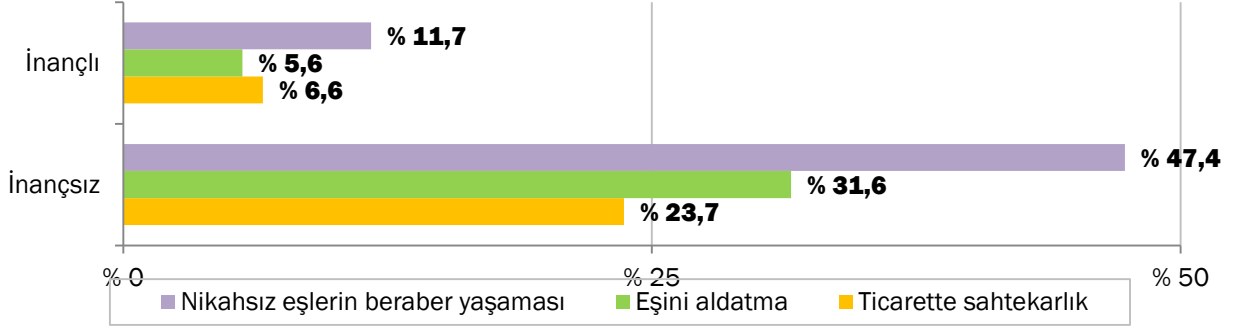
Ticari anlamda adaletsizlik yaratmak veya sıra ihlali gibi sosyal kontrat konularının suç olması gerekliliği inançsızlarla sofular arasında bile önemli oranda bir değişiklik ortaya koymuyor.

Günah konusunu bir kenara bırakıp da, sadece ayıp ve suç meselesine bakacak olursak özellikle ticari haksızlık konuları daha eğitimli olan inançsızlar için çok daha büyük suç ve ayıp olarak göze çarpıyor.

Temeli dine dayanan ve topluma karşı "ayıp" kaynağı olabilecek konularda inançlı olmak önemli bir referans. Sadece bu konulara baktığımızda, birbiri içinde geçirgenlik içeren ayıp-günah-suç konularının bireylerin dindarlığı ile belirlendiğini düşünebiliriz.

İnanç durumuna göre konuyu "Günah ile ilgisi yok" olarak görme oranı

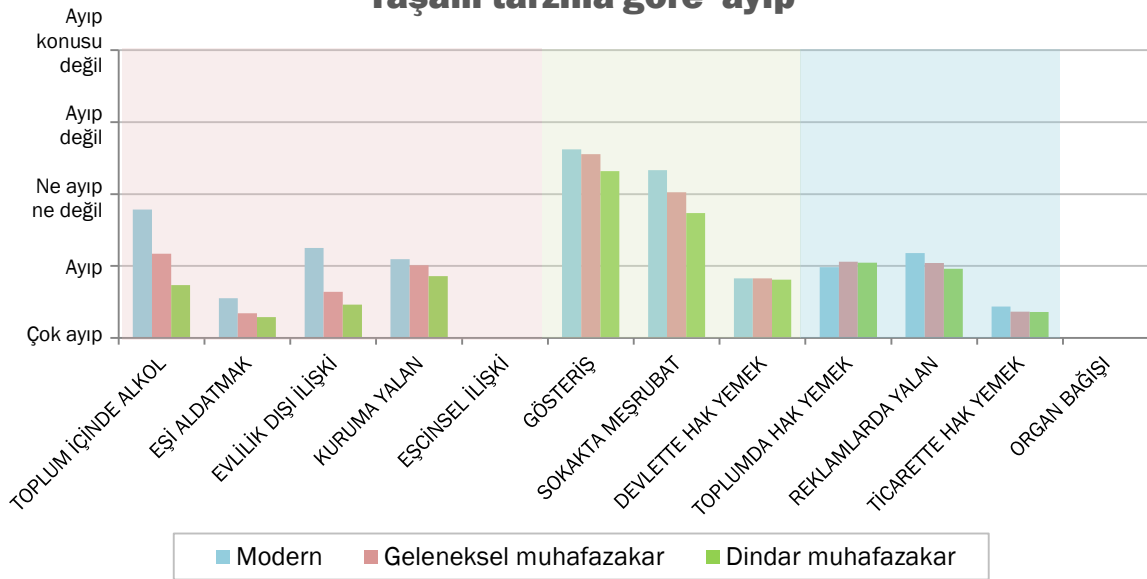
Ancak, trafikte veya ticaretle hak yemek gibi, aslında sosyal kontrat meselelerine dayandırılabilir meselelerde eğitim, gelir ve en önemlisi dindarlık belirleyici olmamakta ve herkes gerçekten bir toplumsal kontrat konusunda uzlaşmakta.

1.3.7. Hayat tarzı tercihi göre

Görüşülen kişilerin, modern, geleneksel muhafazakar veya dindar muhafazakar hayat tarzından hangisini kendine daha yakın gördüğüne göre ayıp konusuna baktığımızda esas farklılaşmanın dini referanslı ve geleneksel referanslı konularda oluştuğunu görüyoruz.

Sosyal kontrat konularında ise toplumdaki ayrışma olmama hali hayat tarzı sözkonusu olduğunda da devam ediyor.

Yaşam tarzına göre ayıp

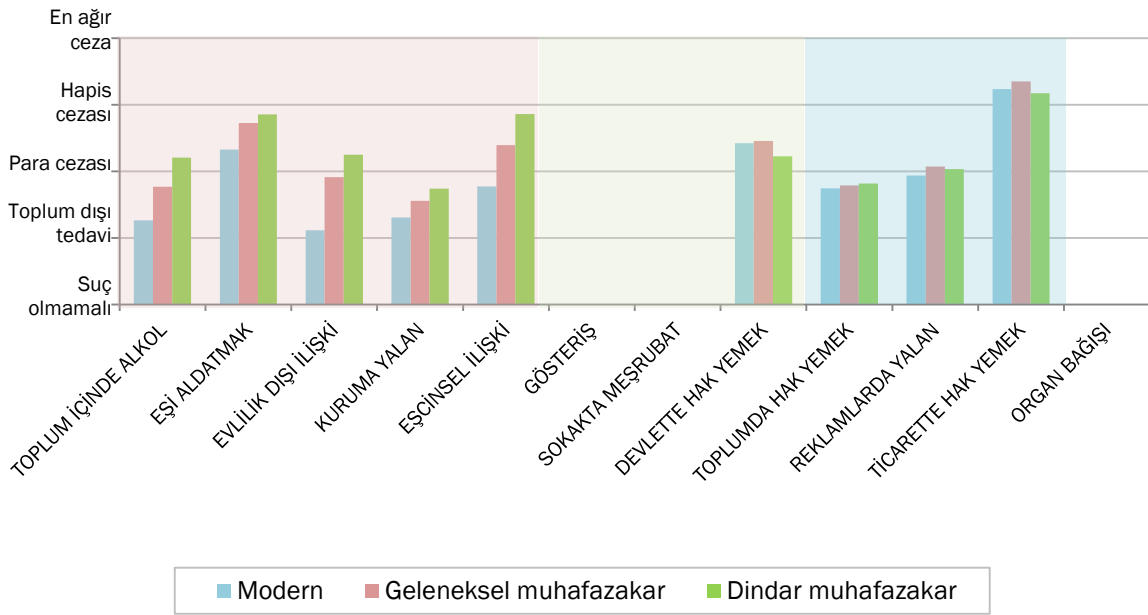

Dini muhafazakar olduğunu belirten yüzde 26'lık kesimin dini referanslı konuları günah olarak değerlendirmek açısından daha hassas olduğu görülüyor ki, bu beklenebilir bir durum.

Dini muhafazakarlar din referanslı konularda ağır ceza istiyor

Ancak bu grup suç olarak görüp ceza tayin etme konusunda sadece dini referanslı konularda daha ağır cezaları tercih ediyorlar. Dolayısıyla esas hassasiyet değerlendirmenin günah üzerinden yapılmasına değil, ne kadar dini referanslı olduğuna geliyor.

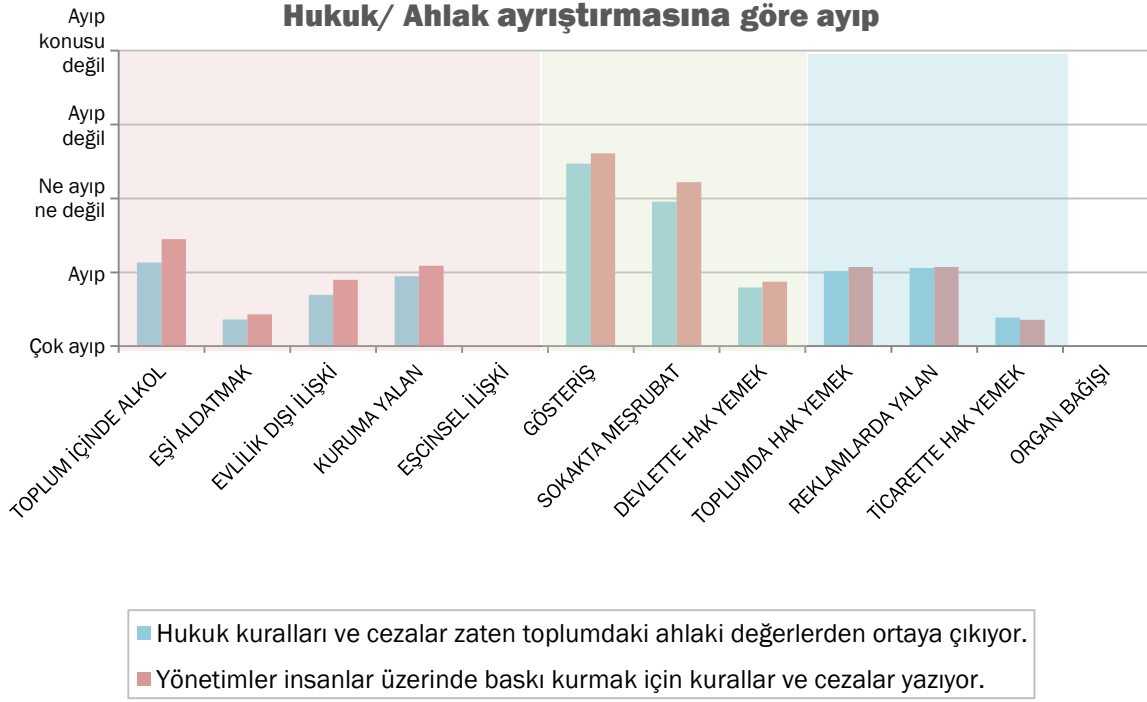
Yaşam tarzlarına göre suç

1.3.8. Din/ Ahlak/ Hukuk ayrıştırmasına göre

Bu bölümün en başında bulgularını aktardığımız ikili kombinasyon sorularına yaklaşım ayıp, günah ve suç hakkındaki değerlendirmeleri doğrudan etkiliyor.

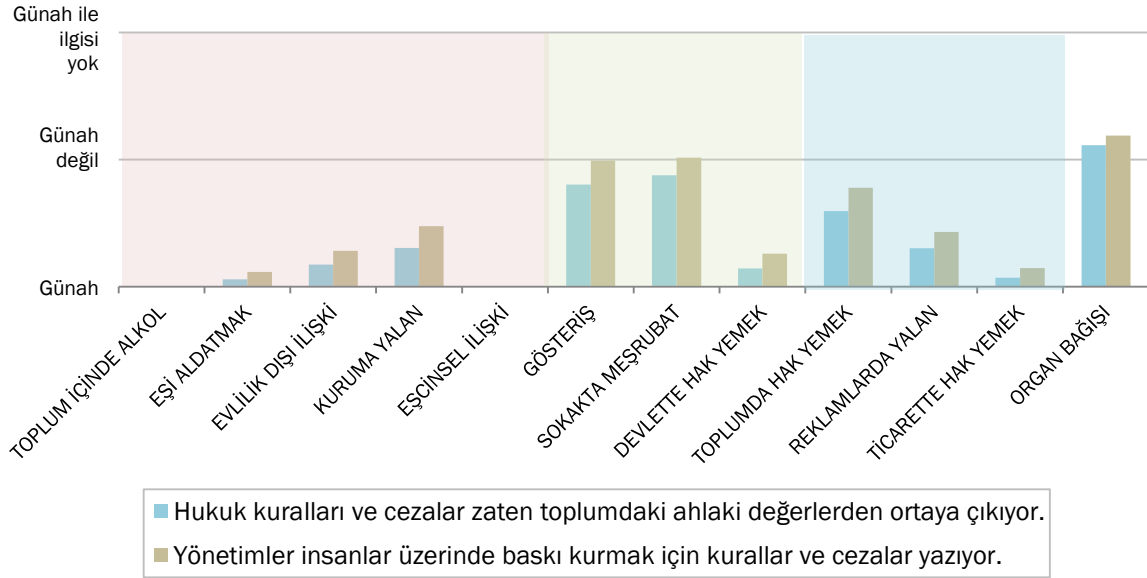
Sadece sosyal kontrat konularında hukuk kurallarını baskı kurmak için var olduğunu savunanlar toplumun geri kalanıyla aynı fikri paylaşmaktadır.

Dini ve geleneksel referanslı konuları ne suç unsuru ne de ayıp olarak gören bu grup trafikte sıra çalmak veya ticarete haksızlık gibi durumlar söz konusu olduğunda toplumun geneli ile aynı tepkiyi ortaya koymaktadır.

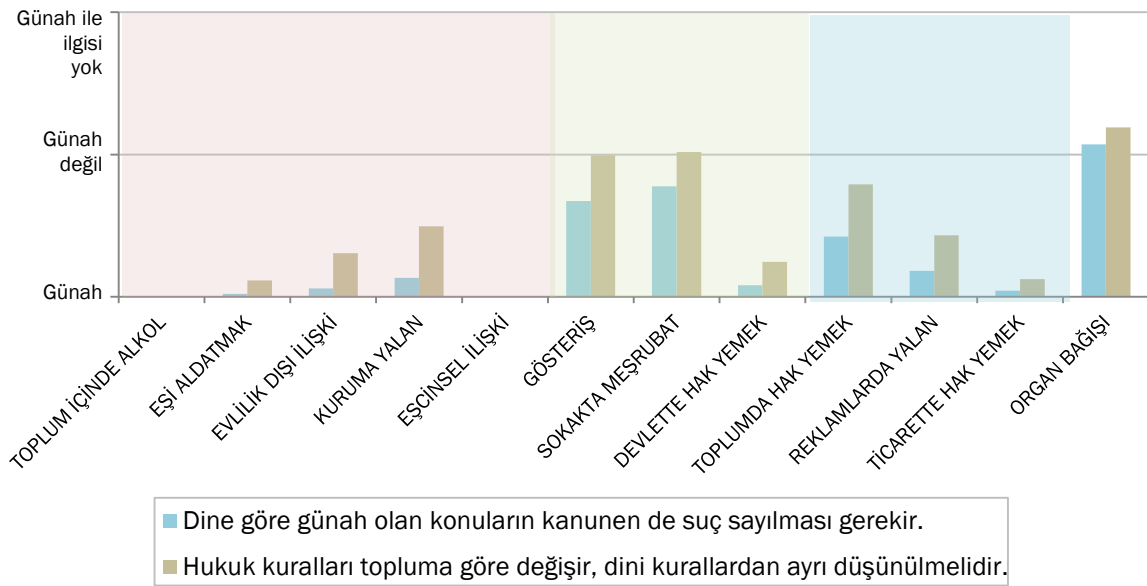
Konu, din ile hukuku, diğer bir deyişle günah ile kanunu ayırt etmek olduğunda, ikisinin ayrı tutulması gerektiğini düşünenlerin toplumda sadece yarıdan biraz fazla olduğunu hatırlatmakta fayda var.

Hukuk/ Ahlak ayrıştırmasına göre günah

Hukuk/Din ayrıştırmasına göre günah

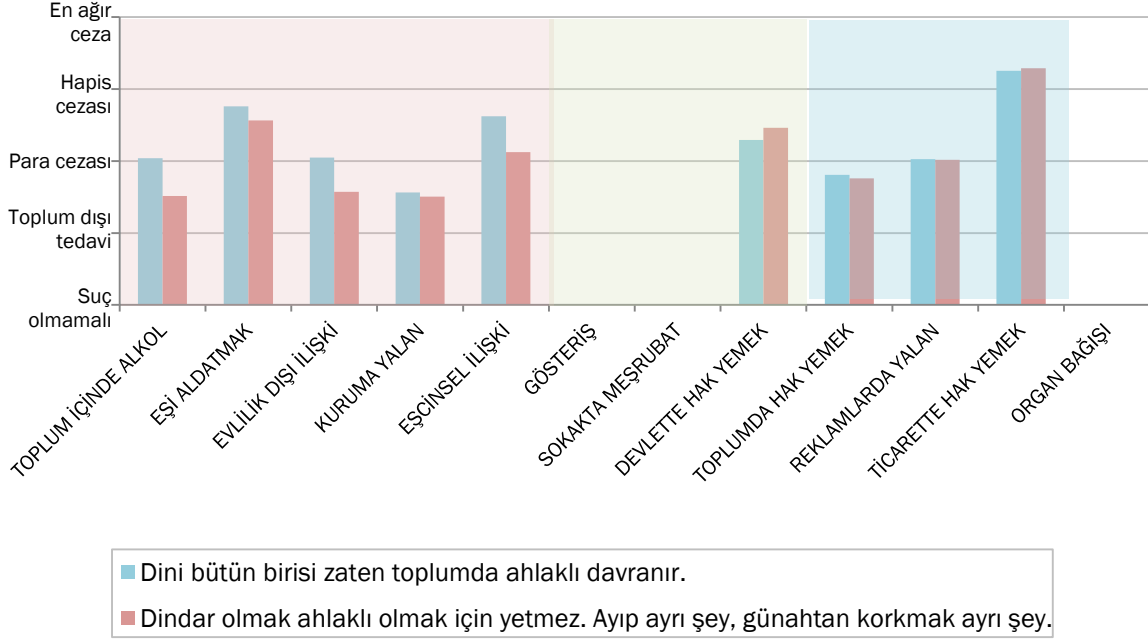
Huku ve din ayrıştırmasında ortaya çıkan iki grup her konuda ve her unsurda birbirine en farklı oranda zıt hareket eden grubu belirlemektedir.

Hukukun dini takip etmesi gerektiğini düşünen grup sosyal kontrat ile ilişkili konularda geri kalandan çok önemli farklı bir davranış biçimi ortaya koymuyor. Ancak, reklamda yalan, trafikte sıra ihlali gibi konuların ayıp ve suç olması gerektiğini daha fazla savunsalar da günah olup olmadığı sorulduğunda daha hassas bir tavır sergiliyor. Diğer bir deyişle her kabahati doğrudan günah olarak yorumluyor.

Dindarlığın ahlaklı olmak anlamına geldiğini savunanlar ile günahın ve ayıbın farklı referansları olması gerektiğini düşünenler arasında sadece dini referanslı birkaç konuda fikir ayrılığı bulunuyor.

Ahlak/din ayrışmasına göre suç

Konulara sadece ayıp ve suç derecesi ölçeğinde bakarsak, ahlağın din kaynaklı olması gerektiğini düşünenler ile diğerleri arasında sadece içki içmek, evlilik dışı ilişki ve zina konuları gibi dini referanslı konularda tavır farkı göze çarpıyor. Diğer yandan geleneksel konular ve sosyal kontrat temelli konularda iki farklı fikir grubu paralel düşüncelere sahip.

Ancak konu bir tutumun günah mı, değil mi olduğuna gelince ise din ile ahlağı bir arada gören kişilerin her konuyu daha fazla günah olarak gördüğünü tespit edebiliriz.

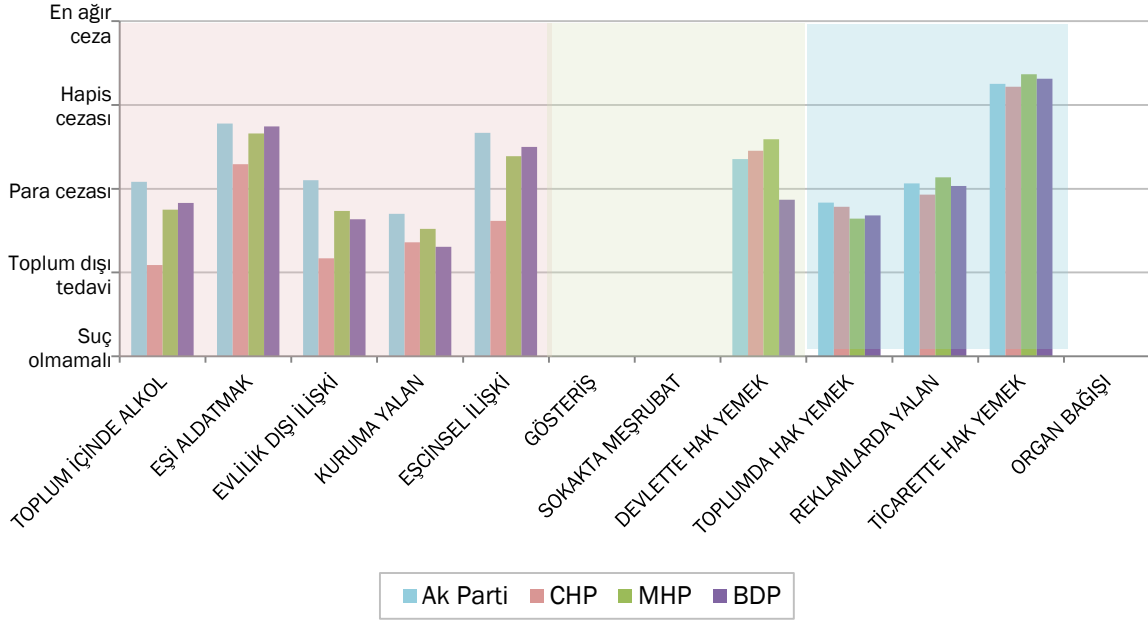
Bu tutumun sebebini ise, her konunun günah olarak görülmesine değil, din ile ahlağı birbirinden ayıran kişilerin konuları günah alanının dışında görmesine bağlayabiliriz.

1.3.9. Siyasi tercihe göre

Ayıp, günah, suç kavramlarına siyasi tercihe göre bakışta en fazla BDP seçmeninin vergiye olan tavrı göze çarpıyor. BDP'liler vergi kaçırmak örneği ile değerlendirilmesini istediğimiz “devlette hak yemek” konusunun tüm gruplara göre çok daha az oranda ayıp, günah ve suç olduğunu düşünüyorlar.

Siyasi tercihe göre suç

CHP'liler konuları günah açısından değerlendirirken “günah değil” cevabı artıyor.

İçinde diğer partilere göre çok daha fazla dindar ve sofu bulunan, ayrıca kendini daha fazla oranda dindar muhafazakar olarak tanımlayan Ak Partililer, dini referanslı konuları suç veya ayıp açısından değerlendirirken CHP'lilere göre çok daha duyarlı bir tavır ortaya koyuyorlar.

Diğer yandan sosyal kontrat ve hatta geleneksel referanslı konularda tüm partiler aynı tavrı sergiliyor.

Sosyal kontrat konularında partiler arası bir fark olmaması kutuplaşmanın ve kamplaşmanın hakim olduğu siyasi hayatımızda ümit verici bir durum olarak göze çarpıyor.

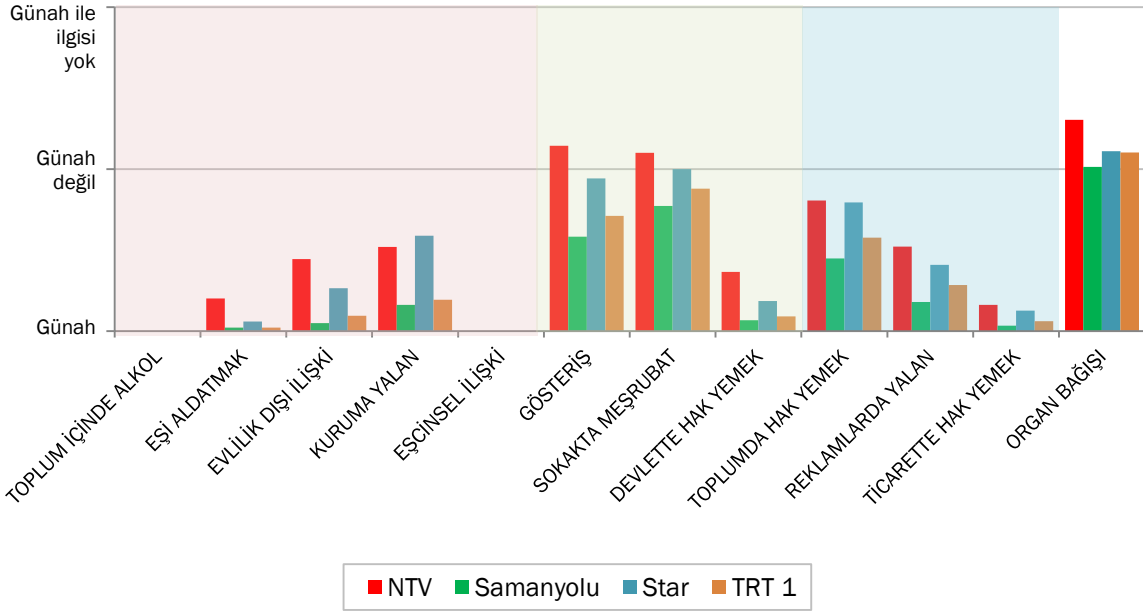

1.3.10. Haber seyrettiği TV kanalı tercihine göre

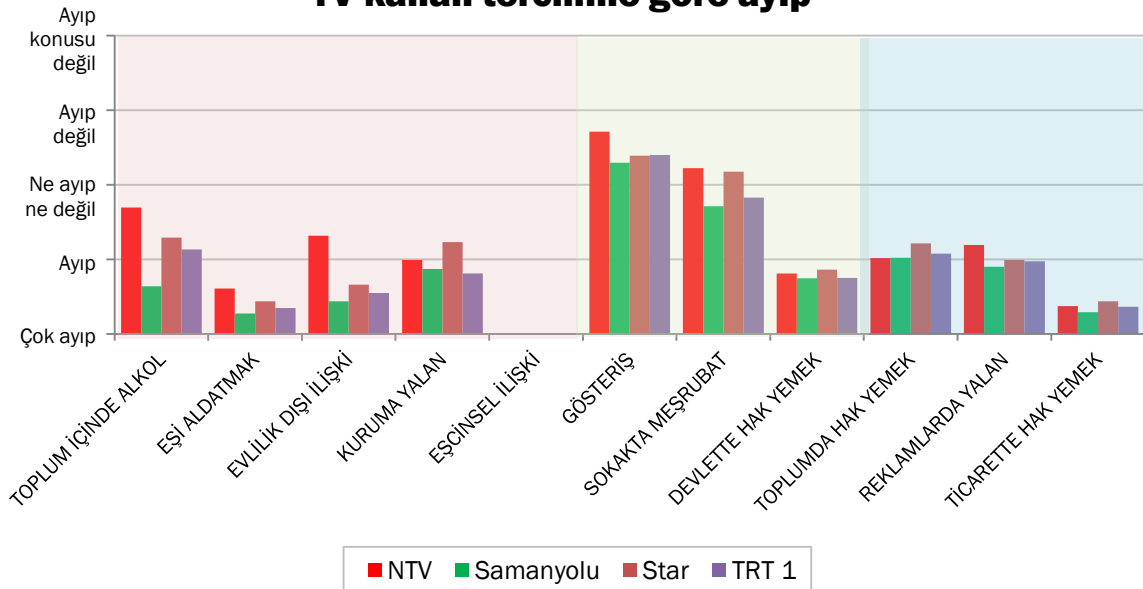
Ayıp, günah ve suç algıları açısından arasında ciddi oranda tavır farkı bulunan iki kanalın seyircisi göze çarpıyor; NTV ve Samanyolu TV.

İlk olarak günah değerlendirmesi açısından bakarsak, NTV seyircileri içinde “günah ile ilgisi yok” cevabını verenlerin çokluğu dikkati çekiyor. Samanyolu TV izleyicileri ise olumsuz olarak veya kabahat olarak gördükleri her konuyu günah olarak değerlendiriyorlar.

TV kanalı tercihine göre günah

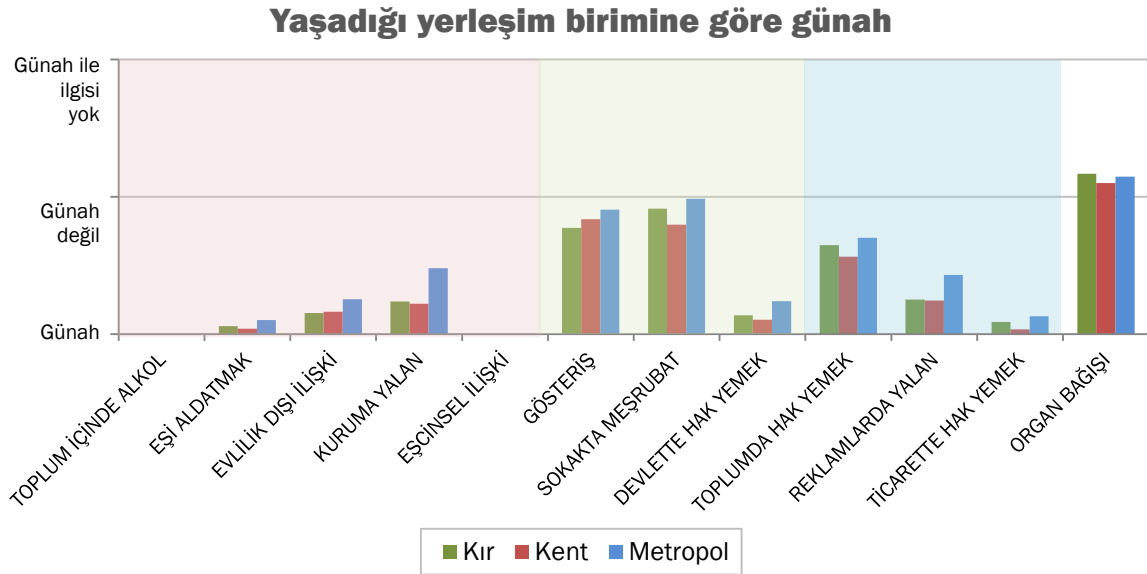

TV kanalı tercihine göre ayıp

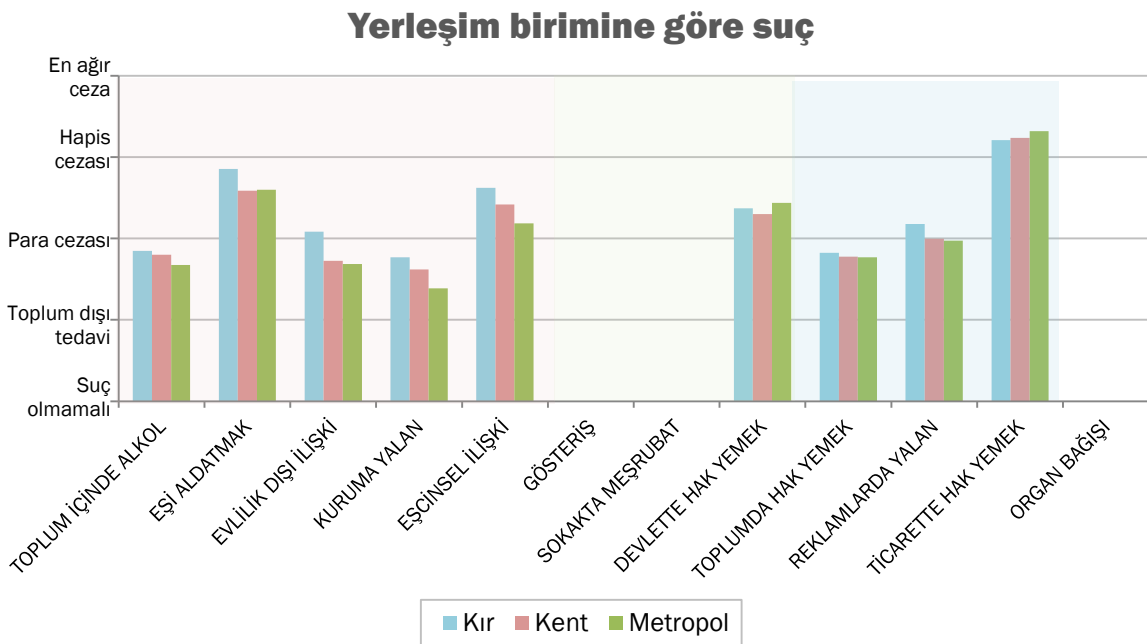
1.3.11. Yaşadığı Yerleşim birimine göre

Görüşülen kişilerin kır, kent veya metropolde yaşamasına göre ayıp, günah veya suç algısı üzerinden neredeyse hiçbir değişiklik göze çarpmıyor.

Sadece büyükşehirlerde oturanlar gösteriş ve özendirme konularını biraz daha fazla oranda günah olgusu dışında tutmuş bir tavır gösteriyorlar.

Ayrıca kırdan metropole doğru gidildikçe eşcinselliğin suç olduğu ve işverene yalan söylemeye ağır ceza verilmesi gerektiği düşüncesi artıyor.

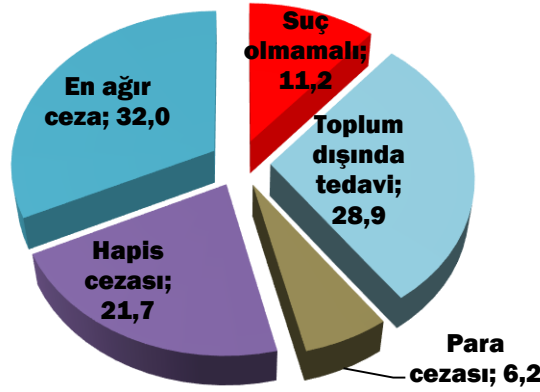

1.4. Cinsel Yönelim Özgürlüğü

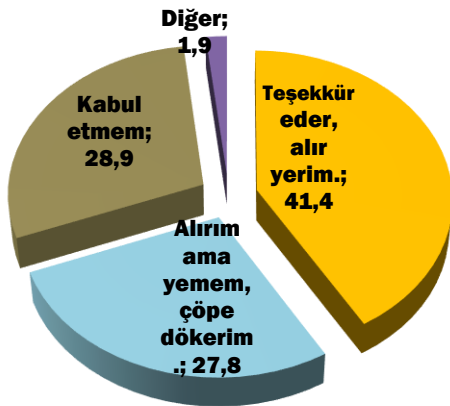
Toplumun ayıp, günah ve suç kavramlarına bakışını anlamak için oluşturduğumuz modelin içinde, cinsel yönelim özgürlüğü ile ilgili de soru koyduk. Eşcinsellik kavramı özellikle muhafazakar kesimlerde hayli hassas algılanan bir konu olduğundan, bu hassasiyetin kaynağını tespit etmeye çalıştık. Neticede bu amaçla görüşülen kişilere farklı cinsel yönelim ile ilgili iki soru daha yönelttik.

Bu üç farklı bulguya bir arada baktığımızda en belirgin söylenebilecek yorum; toplumun en az yüzde 11'lik bir kesiminin eşcinsellikle hiç bir problemi olmadığıdır.

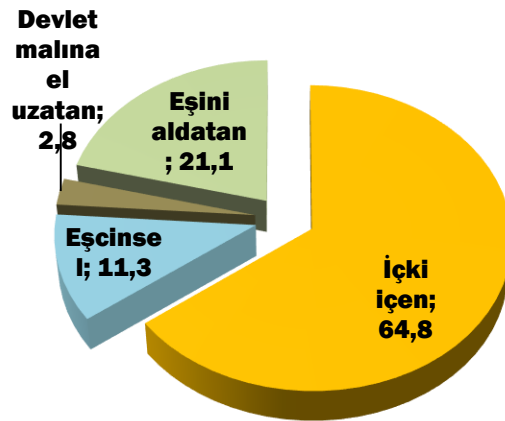
Eşcinsellik suç olmalı mı? Cezası ne olsun?

Eşcinsel komşunuz aşure getirirse ne yaparsınız?

Zorunda kalsanız hangisini belediye başkanı seçersiniz?

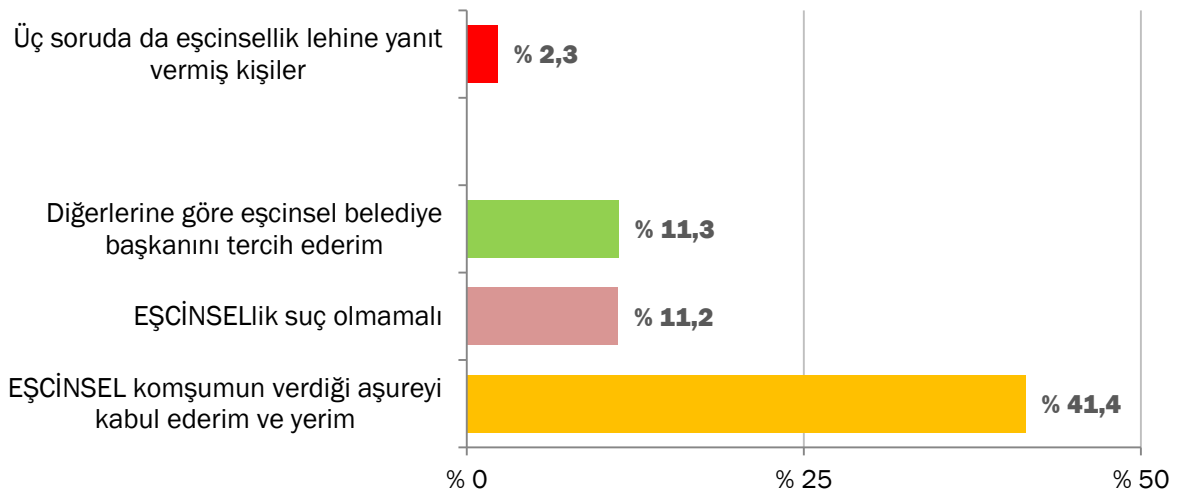

Bu bulguyu teyit eder nitelikte başka bir veri ise 2008 yılında yapılmış KONDA/ Yaşam Tarzları araştırmasına ait. 6700 denek ile gerçekleştirilmiş ankette yöneltilen soruda “Kızım veya oğlumun farklı cinsel tercihleri olabilir” şeklinde okunan cümleye görüşülen kişilerin ne derece katıldıkları soruluyordu. Araştırmada görüşülen kişilerin yüzde 10,3’ü “kesinlikle doğru” ve “doğru” cevaplarını vermişlerdir.

Diğer yandan üç soruyu bir arada bakarak soruları ayrı ayrı cevaplarırken eşcinsellikle ilgili olumlu cevaplar veren deneklerin oranına bakarsak dikkat edilmesi gereken bir sonuç ortaya çıkıyor.

Eşcinselliğe pozitif bakış

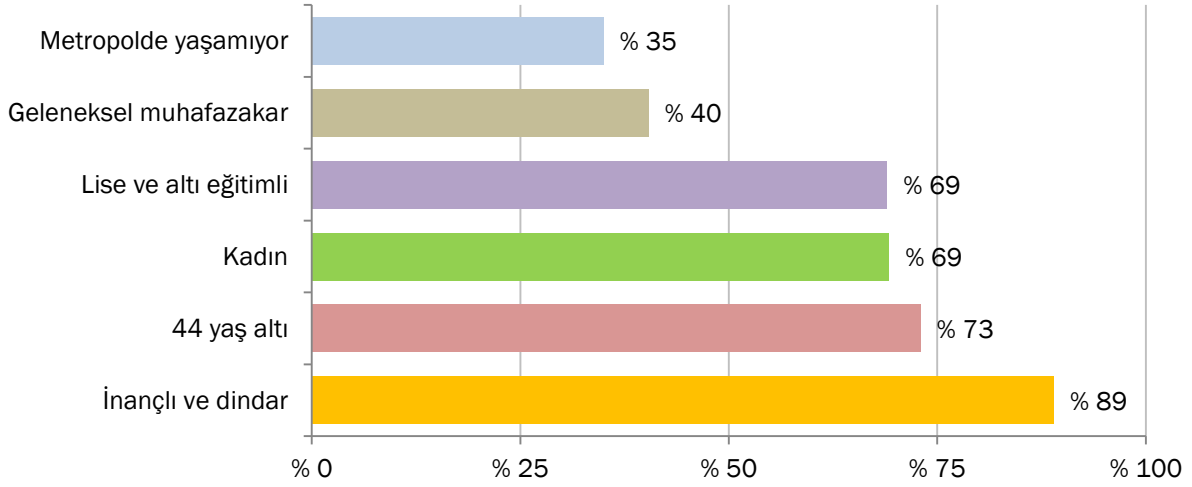
Yukarıdaki grafiğin en üstündeki oran (yüzde 2,3), görüşülen tüm kişiler içinde, hem eşcinsel komşunun verdiği aşureyi kabul eden, hem “eşcinsellik suç olmamalı” diyen, hem de negatif özellikli adaylar arasından eşcinsel adayı belediye başkanını seçeceğini söyleyenlerin oranıdır.

Neticede, eşcinsellik kavramını toplumda tamamen kabul ettiğini belirtenlerin oranı yüzde 2,3’tür. Diğer bir deyişle, bu araştırmadan yapılacak bir projeksiyona göre 1 buçuk milyon yetişkin insan bu tanıma uymaktadır.

Bu çerçevede cevap vermiş 52 kişilik denek grubunu genel yapısını incelemeye almak mümkün. Ancak bahsettiğimiz çok dar bir görüşülen kişi sayısı olduğundan bulguları geniş bir hata payı algısı ile incelemekte fayda var.

Eşcinselliğe üç soruda pozitif bakanların profili

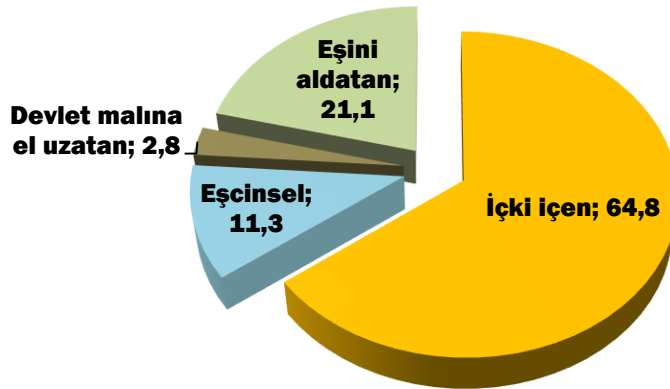
Bu grafikte de net bir şekilde görüldüğü gibi tüm soruları eşcinsellik kabulü olan 52 kişi, toplumun genel demografik yapısından çok farklı özelliklere sahip değildir. Her üç soruda da cinsel yönelim özgürlüğü yönünde cevap verenlerin yüzde 35'i büyükşehir olmayan yerlerde yaşarken, yüzde 70'e yakını da lise ve altı eğitimlilerden oluşmaktadır. Hatta bu kişilerin yüzde 40'ı kendini geleneksel muhafazakar olarak tanımlamakta, yüzde 90'a yakını da kendini inançlı veya dindar olarak tanımlamaktadır.

Yüzde 2,3'lük kesimi konuyla ilgili bakış açısının bir tarafı olarak kabul edersek, buna karşın her soruda tamamen eşcinsellik karşıtı cevap vermiş deneklerin oranını hesapladığımızda ise yüzde 10,3 gibi yüksek bir oran ile karşılaşırız.

1.4.1. Belediye başkanı adayına göre ayıp, günah ve suç algısı

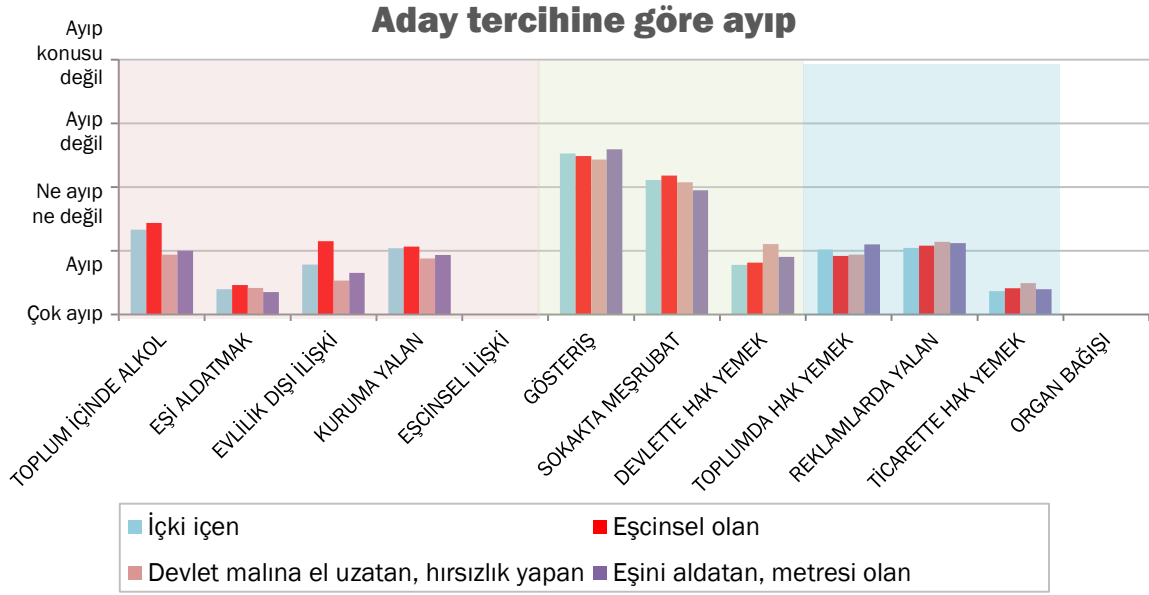
En son olarak ayıp, günah ve suç algılarının "Hangisini belediye başkanı olarak seçersiniz?" sorusunun cevaplarına göre değişip değişmediğine bakmak gerekiyor. En yüksek oranda içki içenin, en düşük oranda da devletten hırsızlık yapanın tercih edildiği bu sorunun dindarlık veya muhafazakarlık açısından ipuçları barındırması gerektiğini düşünmekteyiz.

Zorunda kalsanız hangisini belediye başkanı seçersiniz?

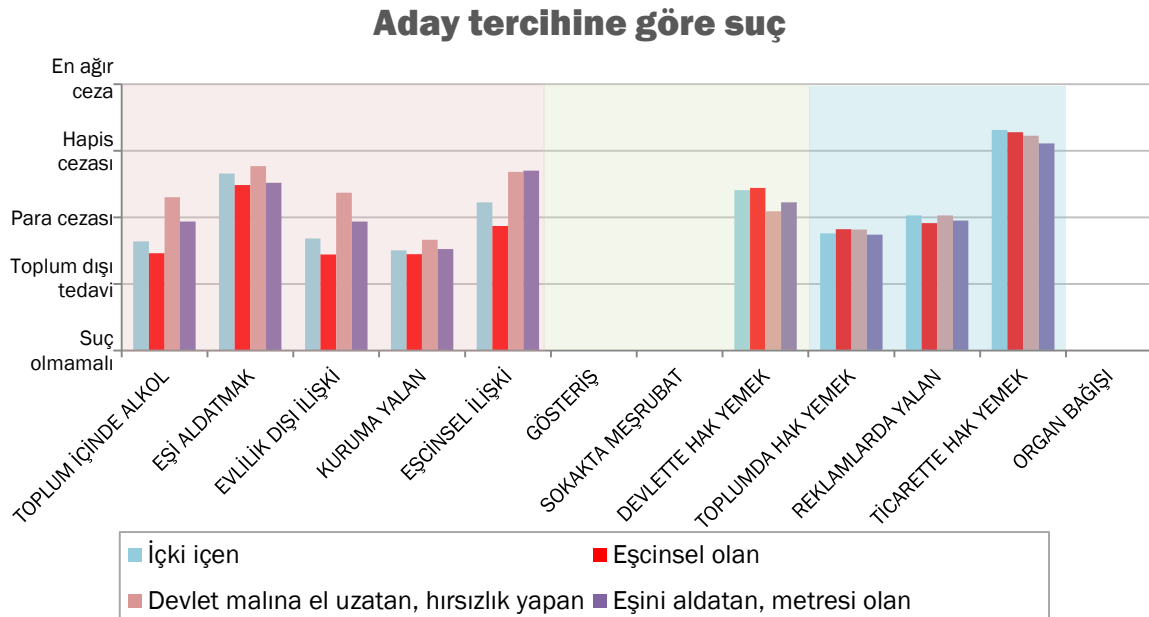

Ancak aşağıdaki grafiklere bakıldığında çok belirgin birkaç konu dışında bu sorunun cevaplarına göre neredeyse hiçbir değişiklik göze çarpmamaktadır.

Yukarıdaki grafikte gözüktüğü gibi farklı aday özelliklerini tercih eden deneklerin ayıp kavramına dair değerlendirmeleri çok önemli farklar içermemektedir. Sadece içki içen adayı diğerlerine tercih edeceğini belirtenler toplum içinde alkol almayı diğerlerine göre bir nebze de olsa daha düşük oranda ayıp olarak görmektedir. Benzer şekilde, eşcinsel adayı tercih edecekler içinde evlilik dışı ilişkinin ayıp olmadığını düşünenlerin çoğunlukta olması da sözkonusudur.

Dikkat çekici diğer bir unsur ise, aşağıdaki grafikte yer alan, adaylar arasından eşcinsel olanı belediye başkanı olan seçenler bile eşcinsellik için ortalamada para cezasını uygun görmesidir.

1.5. Sonuçta ayıp/günah/suç üçgeni

Fransız düşünür Jean Jacques Rousseau 1762’de kaleme aldığı Toplum Sözleşmesi (*Du Contrat Social ou Principes du Droit Politique*) adlı eserinde, “Yasama gücü halka aittir ve yalnızca ona ait olabilir” demektedir. Aynı eserde Rousseau, hukukun toplumun bağımsız ve genel kanaatini yansıttığını belirtirken, toplumdaki hem bireysel hem de otoriteye ait konuların bireylerin toplum ile ortaklığı temelinde birleştiğini savunmaktadır.

Rousseau’nun kabul ettiği durum araştırmamızın bulgularıyla da bir nevi ispat edilmiş oluyor. Zira, toplumun suç olarak nitelendirdiği durumlar, ayıp olarak nitelendirdiği durumlarla büyük oranda paralellik gösteriyor. Araştırmanın verilerine göre toplum hukuka yansıtmak istediği, diğer bir deyişle suç olması gerektiğini düşündüğü unsurların kaynağını günah olarak tanımlanandan ve halk içinde ayıplanandan alıyor.

Üç gruba ayırıp incelediğimiz konular için bölüm boyunca referanslarını dinden veya gelenekten aldıklarını belirttik. Dinden referans alanlar veya gelenekten referans alanlarla bir araya gelmeyen ancak toplumun en yüksek oranda topluca kabahat olarak gördüğü konulara da sosyal kontrat konuları dedik.

En dikkat çekici bulgulardan birisi olarak da dindar, muhafazakar veya dolaylı yoldan daha din temelli bir yaşantısı olduğunu düşündüğümüz kişilerin din referanslı konularda daha hassas olduklarını belirttik. Benzer şekilde, ileri yaştaki kişilerin ise hassasiyetlerinin geleneksel referanslı konularda arttığını söyledik. Sosyal kontrat temelli konularda ise genelde herkesin aynı hassasiyeti olduğunu anlattık.

Ancak, bu araştırmanın bulgularını eldeki bu veriler ile cevaplanamayacak bir soruyu devrederek bitirmek gerekiyor;

Hukukun referanslarını toplumun ahlak, ayıp veya günah söylemi ile ifade ettiği paylaştığı, anlattığı bazen de direttiği değerlerden alıyor. Bunların bazılarında dini referanslar önem kazanıyor, bazılarında da eskilerden kalan gelenekler... Peki, evlilik dışı ilişki veya alkol tüketimi gibi din referanslı konular, günah olmasaydı toplumsal uzlaşa ile ortak değer haline gelir miydi?

2. ARAŞTIRMANIN KÜNYESİ

2.1. Araştırmanın Genel Tanımı

Bu raporun dayanağı olan araştırma, KONDA Barometresi aboneleri için, KONDA Araştırma ve Danışmanlık Ltd. Şti. tarafından gerçekleştirilmiştir.

Araştırmanın saha çalışması 12 – 13 Mayıs 2012 tarihlerinde gerçekleştirilmiştir. Bu rapor, Türkiye'deki 18 yaş üstü yetişkin nüfusun, saha çalışmasının yapıldığı günlerdeki siyasal eğilimlerini, tercihleri ve profillerini yansıtmaktadır.

Araştırma, Türkiye'nin 18 yaş üstü yetişkin nüfusunu temsil edecek deneklerin tercihlerindeki eğilim ve değişimleri belirlemek ve izlemek için tasarlanmış ve uygulanmıştır.

Araştırmanın bulgularının hata payı, yüzde 95 güven aralığında +/- 2, yüzde 99 güven aralığında yüzde +/- 2,6'dır.

2.2. Örneklem

Örneklem, ADNKS (Adrese Dayalı Nüfus Kayıt Sistemi) verilerine dayalı mahalle ve köylerin nüfus büyüklükleri ve eğitim seviyeleri verileri ile 12 Haziran 2011 genel seçimlerinin mahalle ve köy sonuçları katmanlandırılarak hazırlanmıştır.

Yerleşim yerleri önce kırsal/kent/metropol olarak ayrıştırılmış ve 12 bölge esas alınarak örneklem tespit edilmiştir.

Araştırma kapsamında 29 ilin merkez dâhil 104 ilçesine bağlı 150 mahalle ve köyünde 2673 kişiyle yüz yüze görüşmeler gerçekleştirilmiştir.

Gidilen il	28
Gidilen ilçe	104
Gidilen mahalle/köy	150
Görüşülen denek	2610

Her bir mahallede gerçekleştirilen 18 anket için yaş ve cinsiyet kotası uygulanmıştır.

Yaş grubu	Kadın	Erkek
18-28 yaş	3 denek	3 denek
29-44 yaş	3 denek	3 denek
44 yaş ve üstü	3 denek	3 denek

	Düzey 1 (12 bölge)	Gidilen iller
1	İstanbul	İstanbul
2	Batı Marmara	Balıkesir
3	Ege	İzmir, Manisa, Denizli,
4	Doğu Marmara	Bursa, Eskişehir, Kocaeli
5	Batı Anadolu	Ankara, Konya
6	Akdeniz	Antalya, Adana, Hatay, Osmaniye, Mersin
7	Orta Anadolu	Kayseri, Sivas, Niğde
8	Batı Karadeniz	Samsun, Bartın
9	Doğu Karadeniz	Trabzon, Ordu
10	Kuzeydoğu Anadolu	Kars
11	Ortadoğu Anadolu	Malatya, Tunceli
12	Güneydoğu Anadolu	Gaziantep, Şanlıurfa, Diyarbakır

Görüşülen deneklerin bölgelere ve yerleşim yerleri türüne göre dağılımı aşağıdaki tablodadır.

	Anketin yapıldığı bölge	Kır	Kent	Metropol	Toplam
1	İstanbul			19,9	19,9
2	Batı Marmara	2,1	2,8		4,9
3	Ege	4	6,2	5,6	15,7
4	Doğu Marmara	1,4	2,8	4,8	9
5	Batı Anadolu	0,7		10,3	11
6	Akdeniz	3	2,8	4,8	10,6
7	Orta Anadolu	1,4	2,1	1,3	4,8
8	Batı Karadeniz	2,8	3,4		6,2
9	Doğu Karadeniz	1,3	2,1		3,4
10	Kuzeydoğu Anadolu	1,4			1,4
11	Ortadoğu Anadolu	1,4	2,1		3,4
12	Güneydoğu Anadolu	2,1	3,5	4,1	9,7
	Türkiye	21,5	27,7	50,8	100

3. TÜM CEVAP DAĞILIMLARI

3.1. Deneklerin Profili

Cinsiyet	Yüzde
Kadın	48,2
Erkek	51,8
Toplam	100,0

Yaş	Yüzde
18 - 28 yaş	27,9
29 - 43 yaş	34,7
44+ yaş	37,3
Toplam	100,0

Eğitim durumu	Yüzde
Okuryazar değil	5,1
Diplomasız okur	2,3
İlkokul mezunu	38,6
Ortaokul mezunu	15,9
Lise mezunu	26,2
Üniversite mezunu	11,0
Yüksek lisans / Doktora	,9
Toplam	100,0

Anne Eğitim durumu	Yüzde
Okuryazar değil	37,5
Diplomasız okur	6,2
İlkokul mezunu	45,5
Ortaokul mezunu	5,0
Lise mezunu	4,5
Üniversite mezunu	1,2
Yüksek lisans / Doktora	,1
Toplam	100,0

Aylık hane geliri	Yüzde
300 TL ve altı	3,1
301 - 700 TL	16,6
701 - 1200 TL	35,8
1201 - 2000 TL	31,0
2001 - 3000 TL	8,3
3000 TL ve üstü	5,2
Toplam	100,0

Doğum yeri	Yüzde
İstanbul	7,0
Batı Marmara	4,6
Ege	14,4
Doğu Marmara	6,5
Batı Anadolu	8,1
Akdeniz	10,3
Orta Anadolu	8,9
Batı Karadeniz	10,1
Doğu Karadeniz	6,5
Kuzeydoğu Anadolu	5,1
Ortadoğu Anadolu	5,6
Güneydoğu Anadolu	11,1
Yurtdışı	1,7
Toplam	100,0

Bu evde / Hanede kaç kişi oturuyor (çocuklar dahil)?	Yüzde
1 - 2 kişi	16,2
3 - 5 kişi	67,2
6 - 8 kişi	14,2
9+ kişi	2,4
Toplam	100,0

Çalışma durumu	Yüzde
Devlet memuru	4,8
Özel sektör	4,5
İşçi	10,9
Küçük esnaf	8,9
Tüccar / sanayici / işadamı	,7
Serbest meslek	1,5
Marjinal sektör	,7
Çiftçi, ziraatçı, hayvancı	4,7
Çalışıyor, diğer	5,5
Emekli	12,3
Ev kadını	33,3
Öğrenci	7,5
İşsiz, iş arıyor	3,9
Çalışamaz halde	,8
Toplam	100,0

Eşiniz veya siz, sokağa çıkarken başınızı örtüyor musunuz? Nasıl örtüyorsunuz?	Yüzde
Örtmüyor	31,2
Başörtüsü	59,5
Türban	8,8
Çarşaf, peçe	,5
Bekâr erkek	31,2
Toplam	100,0

Hepimiz Türkiye Cumhuriyeti vatandaşıyız, ama değişik etnik kökenlerden olabiliriz; Siz kendinizi, kimliğinizi ne olarak biliyorsunuz veya hissediyorsunuz?	Yüzde
Türk	84,6
Kürt-Zaza	11,0
Arap	1,7
Diğer	2,7
Toplam	100,0

Kendinizi ait hissettiğiniz dininiz ve mezhebiniz aşağıdakilerden hangisidir?	Yüzde
Sünni Müslüman	92,1
Alevi Müslüman	4,1
Diğer Müslüman	2,6
Diğer	1,2
Toplam	100,0

Dindarlık açısından kendinizi aşağıda okuyacaklarımdan hangisiyle tarif edersiniz?	Yüzde
İnançsız	1,5
İnançlı	32,4
Dindar	57,8
Sofu	8,3
Toplam	100,0

Haberleri seyretmek için en fazla hangi TV kanalını tercih ediyorsunuz?	Yüzde
Kanal D	17,5
ATV	13,9
Samanyolu	10,4
TRT 1	9,9
Fox TV	7,9
Show TV	7,7
NTV	6,8
Kanal 7	5,5
Star	4,4
Habertürk	3,3
CNN Türk	2,4
Roj TV	1,6
Flash TV	1,0
TGRT Haber	,9
Kanal Türk	,9
Yerel Kanallar	,8
TRT 2	,7
Cem TV	,5
TRT 6 (Şeş)	,3
Diğer kanallar	3,6
Toplam	100,0

Oturulan evin tipi	Yüzde
Geleneksel ev	42,1
Varoş	4,8
Standart kentsel alan	47,1
Lüks konut	6,0
Toplam	100,0

Hayat tarzı kümesi	Yüzde
Modern	27,9
Geleneksel muhafazakar	45,8
Dindar muhafazakar	26,3
Toplam	100,0

Anketin yapıldığı bölge	Yüzde
İstanbul	19,9
Batı Marmara	4,9
Ege	15,7
Doğu Marmara	9
Batı Anadolu	11
Akdeniz	10,6
Orta Anadolu	4,8
Batı Karadeniz	6,2
Doğu Karadeniz	3,4
Kuzeydoğu Anadolu	1,4
Ortadoğu Anadolu	3,4
Güneydoğu Anadolu	9,7
Toplam	100,0

Yerleşim kodu	Yüzde
Kır	21,5
Kent	27,7
Metropol	50,8
Toplam	100,0

3.2. Ayıp, Günah, Suç

Aşağıdaki iki cümleden hangisi sizce doğrudur?	Yüzde
Hukuk kuralları ve cezalar zaten toplumdaki ahlaki değerlerden ortaya çıkıyor.	65,4
Yönetimler insanlar üzerinde baskı kurmak için kurallar ve cezalar yazıyor.	31,5
Cevap yok	3,1
Toplam	100,0

Aşağıdaki iki cümleden hangisi sizce doğrudur?	Yüzde
Dine göre günah olan konuların kanunen de suç sayılması gerekir.	37,8
Hukuk kuralları topluma göre değişir, dini kurallardan ayrı düşünülmelidir.	54,6
Cevap yok	7,7
Toplam	100,0

Aşağıdaki iki cümleden hangisi sizce doğrudur?	Yüzde
Dini bütün birisi zaten toplumda ahlaklı davranır.	42,4
Dindar olmak ahlaklı olmak için yetmez. Ayıp ayrı şey, günahtan korkmak ayrı şey.	54,1
Cevap yok	3,5
Toplam	100,0

EŞCİNSEL bir komşunuz size AŞURE pişirip getirirse aşağıdakilerden hangisini yaparsınız?	Yüzde
Teşekkür eder, alır yerim.	41,4
Alırım ama yemem, çöpe dökerim.	27,8
Kabul etmem	28,9
Diğer	1,9
Toplam	100,0

Öyle bir durum düşünün ki, yaşadığınız yerdeki belediye başkanı adaylarının her birisi şu aşağıdaki özelliklerden birine sahip. Mecburen birini seçmek zorunda kalsanız hangisini tercih ederiniz?	Yüzde
İçki içen	64,8
Eşcinsel olan	11,3
Devlet malına el uzatan, hırsızlık yapan	2,8
Eşini aldatan, metresi olan	21,1
Toplam	100,0

Az vergi vermek için kazancını eksik göstermek	Yüzde
Çok ayıp	34,9
Ayıp	55,6
Ne ayıp ne değil	3,4
Ayıp değil	4,4
Ayıp konusu değil	1,7
Toplam	100,0

Acil olmasa bile trafikte takılmamak için emniyet şeridine girmek	Yüzde
Çok ayıp	22,5
Ayıp	62,4
Ne ayıp ne değil	7,0
Ayıp değil	5,7
Ayıp konusu değil	2,4
Toplam	100,0

Çok pahalı ve lüks bir araba kullanmak	Yüzde
Çok ayıp	5,8
Ayıp	17,2
Ne ayıp ne değil	17,3
Ayıp değil	39,7
Ayıp konusu değil	20,0
Toplam	100,0

Reklamlarda bir ürün hakkındaki gerçeklerin abartılarak gösterilmesi	Yüzde
Çok ayıp	23,6
Ayıp	58,9
Ne ayıp ne değil	8,4
Ayıp değil	6,4
Ayıp konusu değil	2,8
Toplam	100,0

Piknik yerinde içki içmek	Yüzde
Çok ayıp	28,4
Ayıp	42,7
Ne ayıp ne değil	10,7
Ayıp değil	14,3
Ayıp konusu değil	3,9
Toplam	100,0

Hasta olmadığı halde müdüre/ patrona hastayım deyip işe gitmemek	Yüzde
Çok ayıp	25,0
Ayıp	59,7
Ne ayıp ne değil	8,5
Ayıp değil	4,4
Ayıp konusu değil	2,4
Toplam	100,0

Resmi veya imam nikahı olmayan bir kadın ve erkeğin bir arada aynı evde yaşaması	Yüzde
Çok ayıp	48,2
Ayıp	38,0
Ne ayıp ne değil	5,4
Ayıp değil	6,3
Ayıp konusu değil	2,1
Toplam	100,0

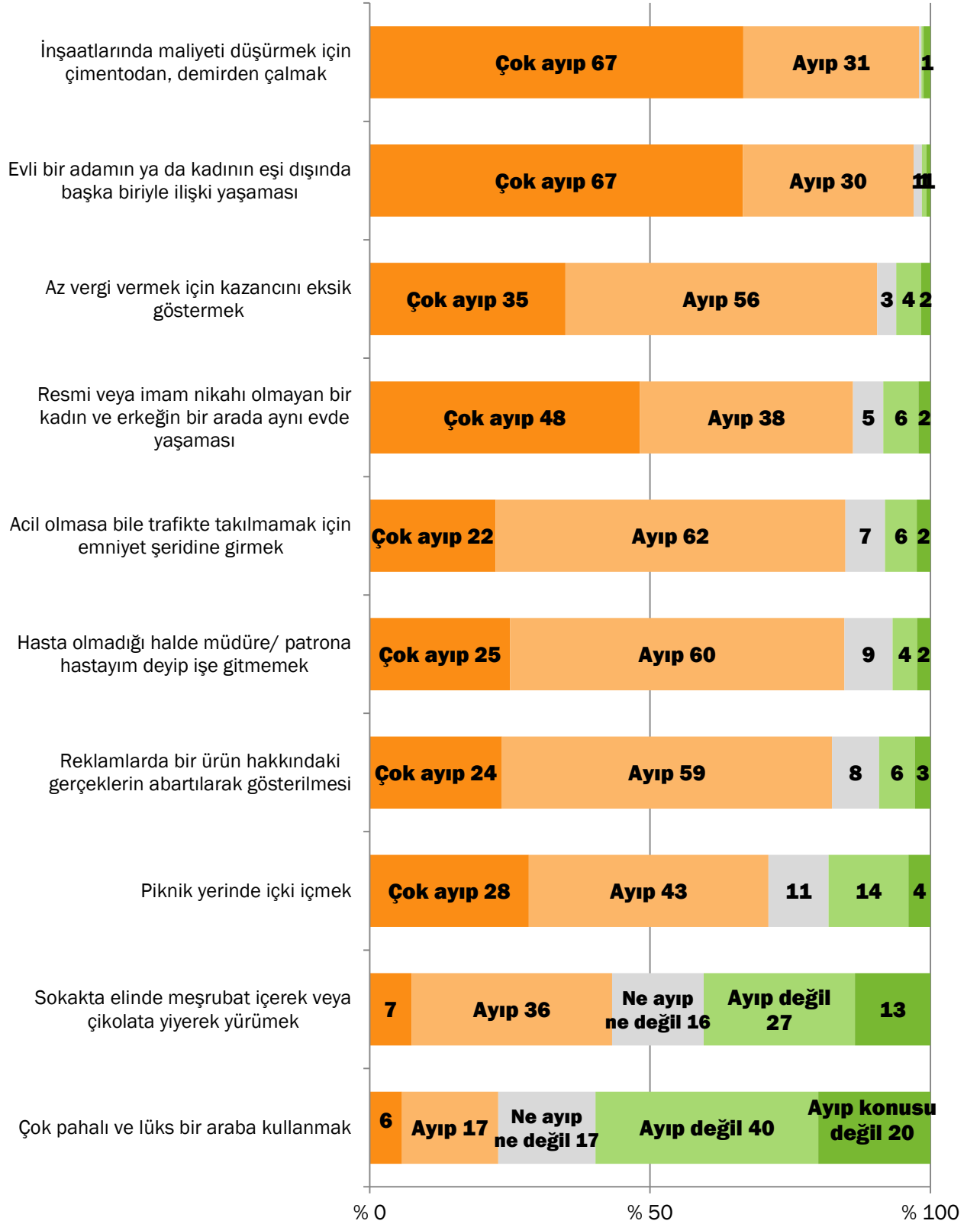
Evli bir adamın ya da kadının eşi dışında başka biriyle ilişki yaşaması	Yüzde
Çok ayıp	66,6
Ayıp	30,5
Ne ayıp ne değil	1,5
Ayıp değil	,8
Ayıp konusu değil	,7
Toplam	100,0

İnşaatlarında maliyeti düşürmek için çimentodan, demirden çalmak	Yüzde
Çok ayıp	66,7
Ayıp	31,3
Ne ayıp ne değil	,4
Ayıp değil	,4
Ayıp konusu değil	1,2
Toplam	100,0

Sokakta elinde meşrubat içerek veya çikolata yiyerek yürümek	Yüzde
Çok ayıp	7,5
Ayıp	35,7
Ne ayıp ne değil	16,3
Ayıp değil	27,0
Ayıp konusu değil	13,4
Toplam	100,0

Ayıp

İşyerine yalan uydurup işe gitmemek	Yüzde
Günah	77,2
Günah değil	10,1
Günah ile ilgisi yok	12,8
Toplam	100,0

Vergi beyanını eksik vermek ve gerektiğinden az vergi ödemek	Yüzde
Günah	88,6
Günah değil	4,9
Günah ile ilgisi yok	6,6
Toplam	100,0

Trafikte, yol sıkışırken emniyet şeridinden öne geçmek	Yüzde
Günah	55,7
Günah değil	23,5
Günah ile ilgisi yok	20,8
Toplam	100,0

Evli olmayan sevgililerin bir arada yaşaması	Yüzde
Günah	85,1
Günah değil	9,1
Günah ile ilgisi yok	5,8
Toplam	100,0

Bir erkeğin ya da kadının eşini aldatması	Yüzde
Günah	95,2
Günah değil	2,1
Günah ile ilgisi yok	2,8
Toplam	100,0

Herkesin göreceği şekilde sokakta yürürken meşrubat içmek veya bir şeyler yemek	Yüzde
Günah	34,5
Günah değil	39,1
Günah ile ilgisi yok	26,4
Toplam	100,0

Organlarını bağışlamak	Yüzde
Günah	10,5
Günah değil	65,0
Günah ile ilgisi yok	24,4
Toplam	100,0

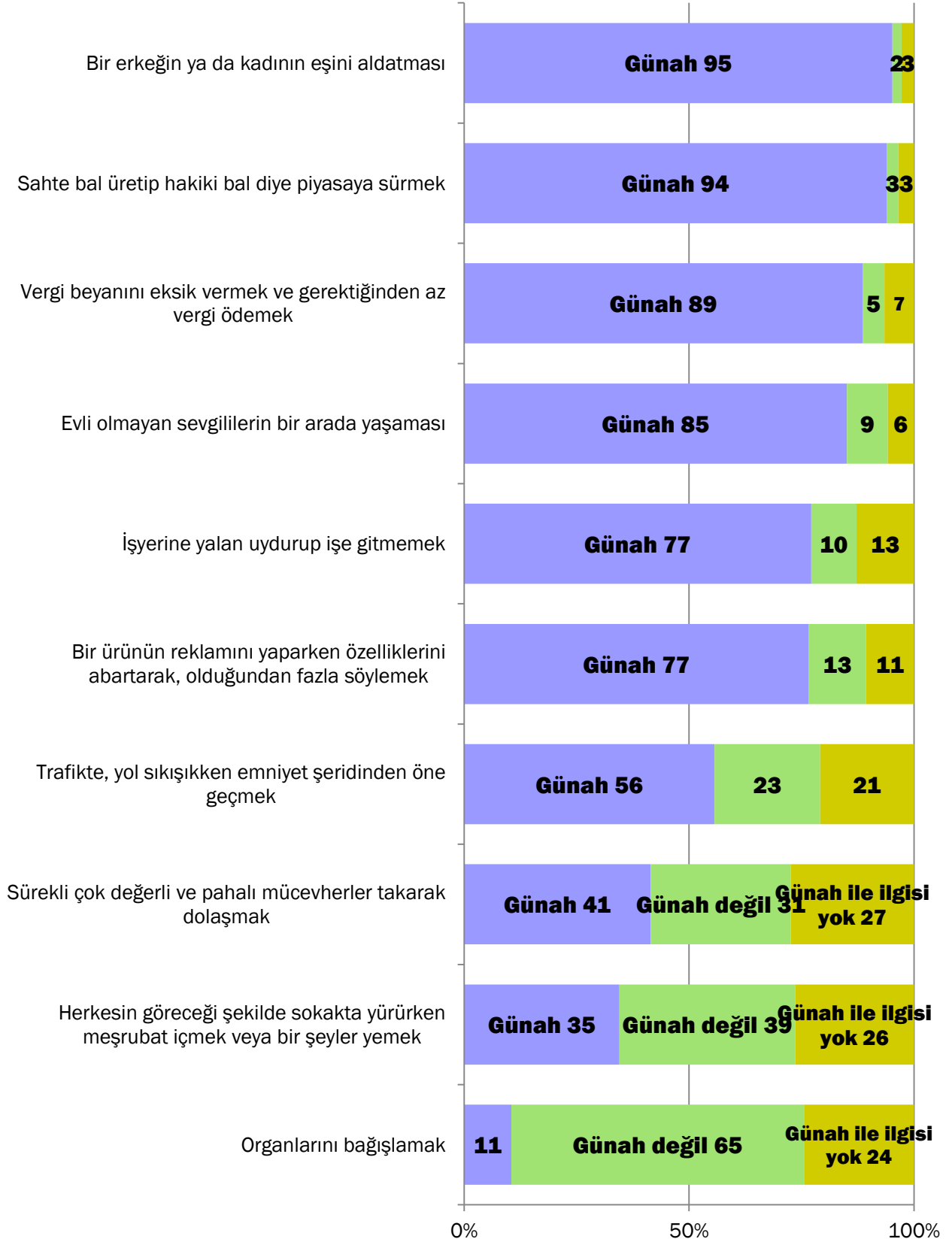
Sahte bal üretip hakiki bal diye piyasaya sürmek	Yüzde
Günah	93,9
Günah değil	2,6
Günah ile ilgisi yok	3,5
Toplam	100,0

Sürekli çok değerli ve pahalı mücevherler takarak dolaşmak	Yüzde
Günah	41,5
Günah değil	31,1
Günah ile ilgisi yok	27,4
Toplam	100,0

Bir ürünün reklamını yaparken özelliklerini abartarak, olduğundan fazla söylemek	Yüzde
Günah	76,6
Günah değil	12,7
Günah ile ilgisi yok	10,7
Toplam	100,0

Günah

Vergi kaçırmak	Yüzde
Suç olmamalı	5,4
Toplum dışında tedavi	1,5
Para cezası	56,0
Hapis cezası	23,5
En ağır ceza	13,7
Toplam	100,0

Trafikte sıranın önüne geçmek	Yüzde
Suç olmamalı	13,4
Toplum dışında tedavi	6,0
Para cezası	72,3
Hapis cezası	5,5
En ağır ceza	2,8
Toplam	100,0

Reklamlarda gerçeği tam yansıtmayan abartılı ürün tanıtımı yapılması	Yüzde
Suç olmamalı	10,0
Toplum dışında tedavi	4,5
Para cezası	65,4
Hapis cezası	13,6
En ağır ceza	6,6
Toplam	100,0

Topluma açık alanlarda alkol tüketmek	Yüzde
Suç olmamalı	20,7
Toplum dışında tedavi	11,8
Para cezası	46,0
Hapis cezası	15,1
En ağır ceza	6,4
Toplam	100,0

Bir erkeğin başka bir erkekle eşcinsel ilişki yaşaması	Yüzde
Suç olmamalı	11,2
Toplum dışında tedavi	28,9
Para cezası	6,2
Hapis cezası	21,7
En ağır ceza	32,0
Toplam	100,0

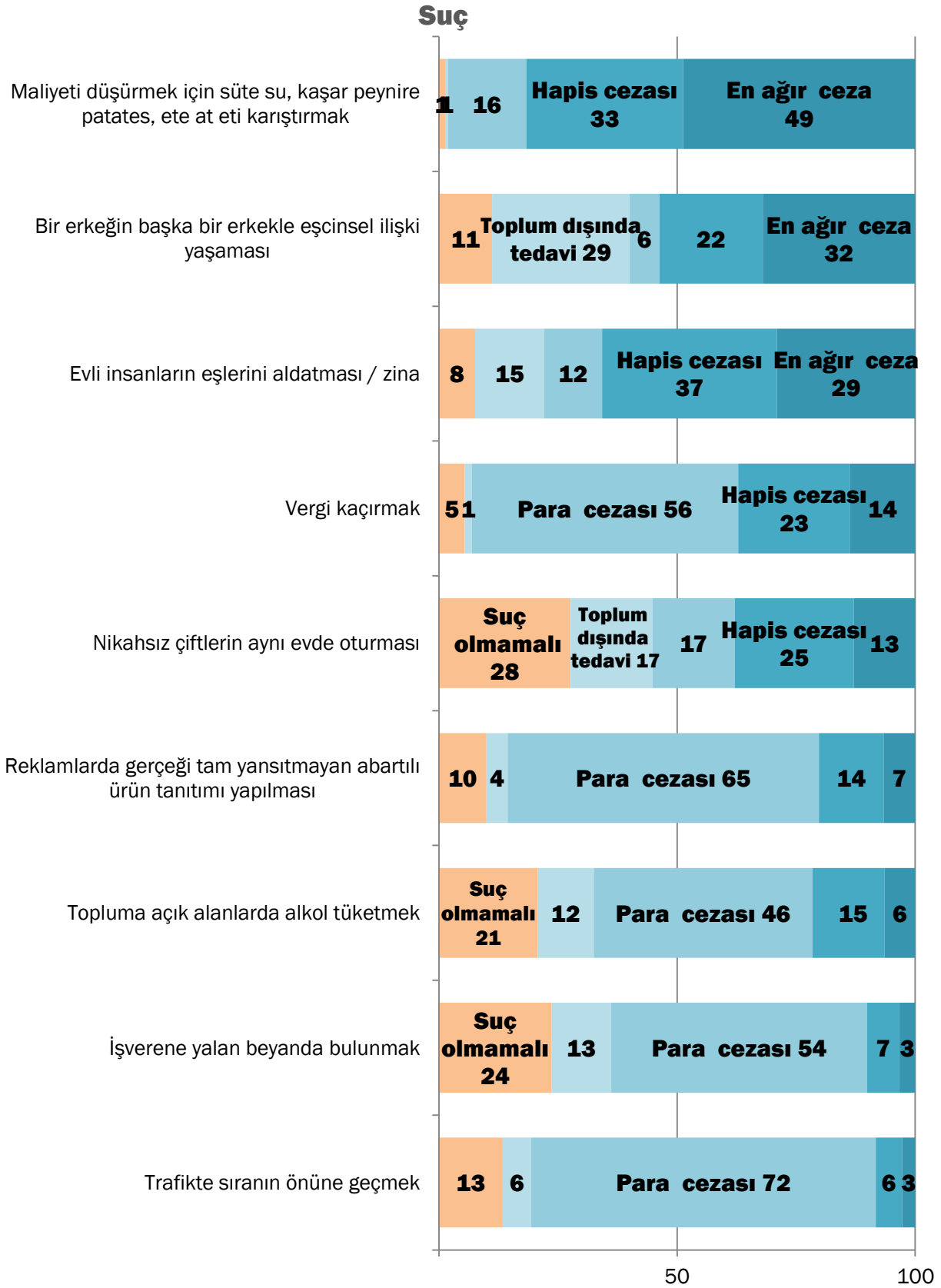
İşverene yalan beyanda bulunmak	Yüzde
Suç olmamalı	23,6
Toplum dışında tedavi	12,6
Para cezası	53,8
Hapis cezası	6,7
En ağır ceza	3,3
Toplam	100,0

Nikahsız çiftlerin aynı evde oturması	Yüzde
Suç olmamalı	27,7
Toplum dışında tedavi	17,1
Para cezası	17,3
Hapis cezası	25,0
En ağır ceza	12,9
Toplam	100,0

Evli insanların eşlerini aldatması / zina	Yüzde
Suç olmamalı	7,6
Toplum dışında tedavi	14,5
Para cezası	12,1
Hapis cezası	36,7
En ağır ceza	29,0
Toplam	100,0

Maliyeti düşürmek için süte su, kaşar peynire patates, ete at eti karıştırmak	Yüzde
Suç olmamalı	1,3
Toplum dışında tedavi	,6
Para cezası	16,5
Hapis cezası	32,9
En ağır ceza	48,7
Toplam	100,0

KONDA
ARAŞTIRMA VE DANIŞMANLIK

Yıldızposta Caddesi
Çiğdem Apt. No:11 D:6
Esentepe - Şişli / İstanbul
Tel: 212 275 17 66
Faks: 212 275 17 68

www.konda.com.tr
<http://twitter.com/kondaarastirma>